

LASY PAŃSTWOWE W LICZBACH 2015

Lasy Państwowe

Dyrekcja Generalna
Lasów Państwowych

ul. Grójecka 127, 02-124 Warszawa
tel.: (22) 589-81-00, faks: (22) 589-81-71
e-mail: sekretariat@lasy.gov.pl
www.lasy.gov.pl

Wydawca:
CENTRUM INFORMACYJNE
LASÓW PAŃSTWOWYCH
Warszawa 2015
ul. Grójecka 127
02-124 Warszawa
tel.: (22) 185-53-53
faks: (22) 185-53-71

e-mail: cilp@cilp.lasy.gov.pl
www.lasy.gov.pl

Opracowanie redakcyjne:
Wawrzyniec Milewski

Zdjęcia:
Paweł Fabijański, Krzysztof Fronczak,
Joanna Szkudlarska; Shutterstock.com: OlegD,
defotoberg, Vladimir Daragan,
My Good Images

Zdjęcia na okładce i przy tytułach rozdziałów:
puchan/ Shutterstock.com

ISBN: 978-83-63895-80-8

Projekt graficzny:
Fabryka Wyobraźni

Przygotowanie do druku:
www.pracowniacc.pl

Druk:
ORWLP w Bedoniu

Leśne kompleksy promocyjne to jednostki funkcjonalne, na terenie których prowadzona jest działalność edukacyjna oraz doskonalone są zasady zagospodarowania integrujące cele powszechnej ochrony przyrody, wzmacniania funkcji środowiskotwórczych lasu, trwałego użytkowania zasobów leśnych i uspołeczniania zarządzania lasami. Ich powołanie na terenach Lasów Państwowych było elementem realizacji polityki leśnej państwa i zapisów ustawy o lasach. Leśne kompleksy promocyjne to również szczególne obszary o znaczeniu naukowym i badawczym, gdzie dzięki pełnemu rozpoznaniu środowiska leśnego prowadzone są interdyscyplinarne badania, których wyniki pozwalają na doskonalenie metod gospodarowania lasem i określenie dopuszczalnych granic ingerencji gospodarczych w ekosystemy leśne. Są ponadto alternatywą dla nadmiernie przeciążonych ruchem turystycznym parków narodowych, w których turystyka odbywa się według rygorystycznych, ściśle określonych zasad. Dają możliwość żywego kontaktu z przyrodą, bez większych ograniczeń wstępu i poruszania się po lesie, także dla osób niepełnosprawnych, co jest niezmiernie istotne w edukacji, szczególnie dzieci i młodzieży.

Prowadzona przez Lasy Państwowe polityka promocji zrównoważonej gospodarki leśnej pozwoliła na utworzenie we wszystkich 17 regionalnych dyrekcjach Lasów Państwowych 25 LKP.

Lasy Państwowe są państwową jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, reprezentującą Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia. Sprawują zarząd nad lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa (bez parków narodowych, Zasobu Agencji Nieruchomości Rolnych oraz lasów oddanych w użytkowanie wieczyste), prowadząc gospodarkę leśną na zasadzie samodzielności finansowej, według kryteriów powszechnej ochrony lasów, trwałości ich utrzymania, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów oraz powiększania zasobów leśnych. Cel ten jest realizowany zgodnie z planem urządzenia lasu opracowywanym dla każdego nadleśnictwa na okres dziesięcioletni.

W miarę możliwości przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych Lasy Państwowe wypełniają ustalenia wynikające z Zasad Leśnych i Agendy 21, uchwalonych w 1992 r. podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro, Deklaracji Ministrów Leśnictwa w Sprawie Ochrony Lasów Europejskich (Strasburg 1990, Helsinki 1993, Lizbona 1998, Wiedeń 2003, Warszawa 2007, Oslo 2011) oraz Protokołu z Kioto (2005), dotyczącego roli lasów w procesie kumulacji węgla. Po wstąpieniu Polski z dniem 1 maja 2004 r. do Unii Europejskiej, Lasy Państwowe realizują – w zakresie swoich kompetencji – wytyczne wynikające z postanowień programu Natura 2000.

Podstawą prawną działania PGL Lasy Państwowe są m.in.: ustawa o lasach z 28 września 1991 r. (Dz. U. z 2014 r., poz. 1153 z późn. zm.), Rozporządzenie Rady Ministrów z 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (Dz. U. Nr 134, poz. 692), ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 330, 613) oraz zarządzenia i rozporządzenia wydane na podstawie ustawy o lasach.

Opracowanie oparte jest na „Raporcie o stanie lasów w Polsce 2014”, powstałym na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych w Instytucie Badawczym Leśnictwa, oraz na „Sprawozdaniu finansowo-gospodarczym PGL Lasy Państwowe za 2014 rok”.

LASY PAŃSTWOWE W LICZBACH 2015

Lasy Państwowe

CELE I ZADANIA LASÓW PAŃSTWOWYCH

CELE I ZADANIA LASÓW PAŃSTWOWYCH ORGANIZACJA I ZATRUDNIENIE. 3

BADANIA NAUKOWE	4
Struktura organizacyjna	4
Zatrudnienie	6
Prace badawcze	7

ZASOBY LASÓW PAŃSTWOWYCH	8
Struktura użytkowania gruntów	8
Struktura powierzchniowa siedlisk i gatunków panujących	9
Struktura wiekowa	12
Zalesienia	13
Charakterystyka zasobów drzewnych	14

FUNKCJE LASU	16
Funkcje przyrodnicze	17
Funkcje społeczne	18
Funkcje produkcyjne	20

HODOWLA LASU	23
--------------	----

OCHRONA PRZYRODY	24
------------------	----

PROJEKTY Z UDZIAŁEM ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ	26
---	----

OCHRONA LASU	27
Zagrożenia abiotyczne	27
Zagrożenia biotyczne	29
Zagrożenia antropogeniczne	37

ZAGROŻENIA TRWAŁOŚCI LASU	42
---------------------------	----

STAN USZKODZENIA LASÓW	44
------------------------	----

PROMOCJA ZRÓWNOWAŻONEGO LEŚNICTWA	46
-----------------------------------	----

SŁOWNICZEK	48
------------	----

SKRÓTY	51
--------	----

Zgodnie z zapisami ustawy o lasach z 28 września 1991 r., wraz z późniejszymi zmianami, oraz rozporządzeń i zarządzeń wydanych na mocy tej ustawy, głównym celem PGL Lasy Państwowe jest prowadzenie gospodarki leśnej według zasad powszechnej ochrony lasów, trwałości ich utrzymania, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów oraz powiększania zasobów leśnych. Cel ten jest realizowany przez trwale zrównoważoną, wielofunkcyjną gospodarkę leśną, zgodnie z planem urządzenia lasu opracowywanym dla każdego nadleśnictwa na okres dziesięcioletni, w którym dla poszczególnych fragmentów lasów (drzewostanów) określone są cele hodowlano-ochronne i sposoby ich osiągnięcia.

Lasy Państwowe sprawują zarząd nad lasami będącymi własnością Skarbu Państwa (bez parków narodowych, Zasobu Agencji Nieruchomości Rolnych oraz lasów oddanych w użytkowanie wieczyste). Prowadzą gospodarkę leśną i zarządzają gruntami oraz innymi nieruchomościami i ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także zajmują się ewidencją majątku Skarbu Państwa. Na bieżąco monitorują stan lasów, aktualizują powierzchnię i zasoby drzewne. Śledzą i prognozują stan zagrożenia pożarowego oraz występowanie szkodników i chorób drzew.

Lasy Państwowe sprawują zarząd nad lasami Skarbu Państwa

Lasy Państwowe w miarę możliwości przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych realizują ustalenia wynikające z:

- Zasad Leśnych i Agendy 21, uchwalonych w 1992 r. podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro;
- Deklaracji Ministrów Leśnictwa w sprawie Ochrony Lasów Europejskich (Strasburg 1990, Helsinki 1993, Lizbona 1998, Wiedeń 2003, Warszawa 2007, Oslo 2011);
- Protokołu z Kioto (2005), dotyczącego roli lasów w procesie kumulacji węgla.

Po wstąpieniu Polski z dniem 1 maja 2004 r. do Unii Europejskiej, Lasy Państwowe realizują – w zakresie swoich kompetencji – wytyczne wynikające z postanowień programu Natura 2000.

Jednym z bardzo ważnych zadań Lasów Państwowych jest udostępnianie lasów społeczeństwu oraz szerzenie edukacji przyrodniczo-leśnej.

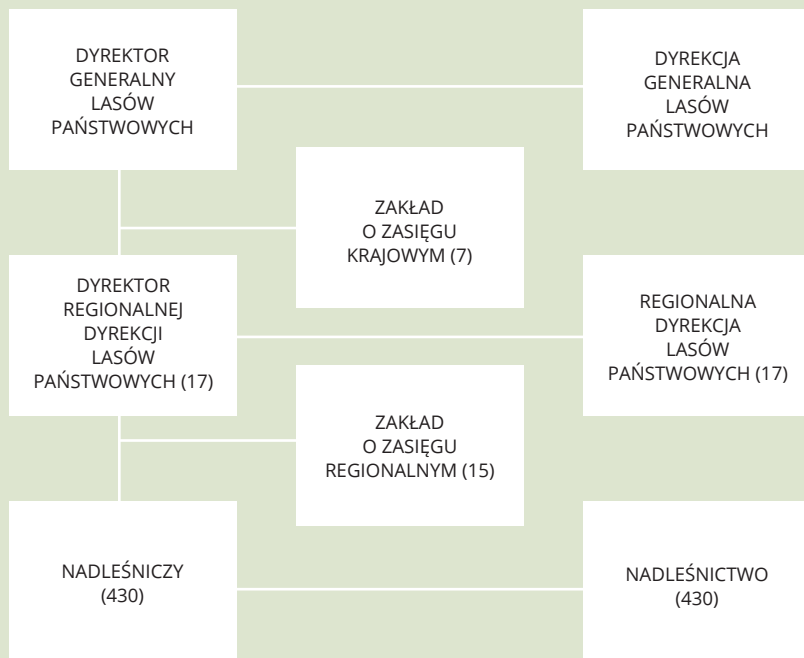
ORGANIZACJA I ZATRUDNIENIE. BADANIA NAUKOWE

Struktura organizacyjna

Lasy Państwowe są państwową jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, reprezentującą Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia. Prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowej.

Lasami Państwowymi kieruje Dyrektor Generalny Lasów Państwowych przy pomocy Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych.

SCHEMAT TRÓJSTOPNIOWEJ ORGANIZACJI LASÓW PAŃSTWOWYCH
(stan na 31 grudnia 2014 r.)

Według stanu na 31 grudnia 2014 r. w skład Lasów Państwowych wchodziły następujące jednostki organizacyjne:

- Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych;
- 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych;
- 430 nadleśnictw;
- 15 jednostek organizacyjnych (zakładów) o zasięgu regionalnym, podlegających dyrektorom RDLP (3 zespoły składnic, 2 gospodarstwa rybne, 2 zakłady transportu i spedycji, 3 zakłady usługowo-produkcyjne, 2 ośrodki transportu leśnego, 2 zakłady usług leśnych, 1 ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy);
- 7 jednostek organizacyjnych (zakładów) o zasięgu krajowym, podlegających Dyrektorowi Generalnemu LP (Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu, Centrum Informacyjne Lasów Państwowych w Warszawie, Ośrodek Techniki Leśnej w Jarocinie, Zakład Informatyki Lasów Państwowych w Bedoniu i Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych w Warszawie) oraz dyrektorom RDLP we Wrocławiu (Leśny Bank Genów Kostrzyca w Miłkowie) i w Poznaniu (Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie).

W skład
PGL LP wchodzi
430
nadleśnictw

Integralną częścią składową Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych było 9 zespołów ochrony lasu i 11 regionów inspekcyjnych Lasów Państwowych.

W Lasach Państwowych podstawową jednostką organizacyjną jest nadleśnictwo, kierowane przez nadleśniczego, który samodzielnie prowadzi gospodarkę leśną na podstawie planu urządzenia lasu oraz odpowiada za stan lasu. W 2014 r. funkcjonowało, tak jak w poprzednim roku, 430 nadleśnictw o przeciętnej powierzchni 17,5 tys. ha.

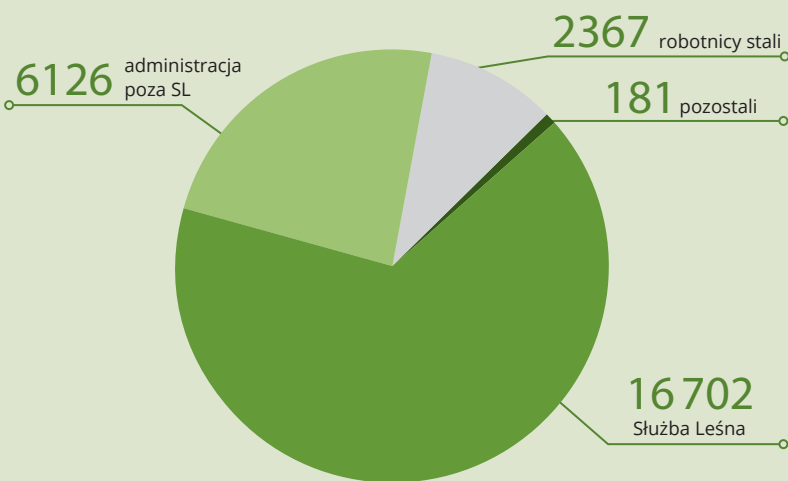
Zatrudnienie

W roku 2014 przeciętne miesięczne zatrudnienie w Lasach Państwowych wynosiło 25 376 osób i w porównaniu z rokiem 2013 było wyższe o 273 osoby. Struktura zatrudnienia kształtowała się następująco:

1. Pracownicy stali	25 195 osób
● w tym na stanowiskach nierobotniczych	22 828 osób
2. Pracownicy zatrudnieni na czas określony	181 osób

Struktura przeciętne miesięcznego zatrudnienia w układzie grup jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych przedstawiała się następująco:

1. W nadleśnictwach w tym:	23 110 osób
● w Służbie Leśnej	15 984 osób
● na stanowiskach nierobotniczych poza Służbą Leśną	5 079 osób
● na stanowiskach robotniczych	2 047 osób
2. W zakładach	1 005 osób
● w tym na stanowiskach nierobotniczych	560 osób
3. W Dyrekcji Generalnej LP i biurach regionalnych dyrekcji LP (łącznie z ZOL-ami)	1 261 osób
● w tym w Służbie Leśnej	706 osób

STRUKTURA ZATRUDNIENIA w PGL Lasy Państwowe w 2014 r.

Analiza przeciętne stanu zatrudnienia w Lasach Państwowych w latach 2010–2014 wykazuje wzrost zatrudnienia ogółem w stosunku do 2012 r. W roku 2014 zatrudnienie w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyło się o 273 osoby.

Według stanu na 31 grudnia 2014 r. PGL Lasy Państwowe zatrudniały 25 433 osoby, czyli o 48 osób więcej niż w ostatnim dniu 2013 r.

LEGENDA:

ZATRUDNIENIE W LASACH PAŃSTWOWYCH w latach 2011–2014

Prace badawcze

Badania naukowe prowadzone w 2014 r. przez jednostki naukowo-badawcze na zlecenie Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych miały podstawowe znaczenie dla rozwoju wszystkich dziedzin leśnictwa. Głównym wykonawcą badań był Instytut Badawczy Leśnictwa (IBL).

W 2014 r. na realizację 115 tematów badawczych Lasy Państwowe wydatkowały środki funduszu leśnego w łącznej kwocie 44 954,4 tys. zł, w tym na tematy realizowane przez Instytut Badawczy Leśnictwa – 31 896,6 tys. zł (62 tematy), a przez uczelnie i inne jednostki – ogółem 13 057,8 tys. zł (53 tematy).

Wyniki prac badawczych przekazywano do nadzorowanych jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych oraz do innych jednostek spoza LP celem wdrożenia.

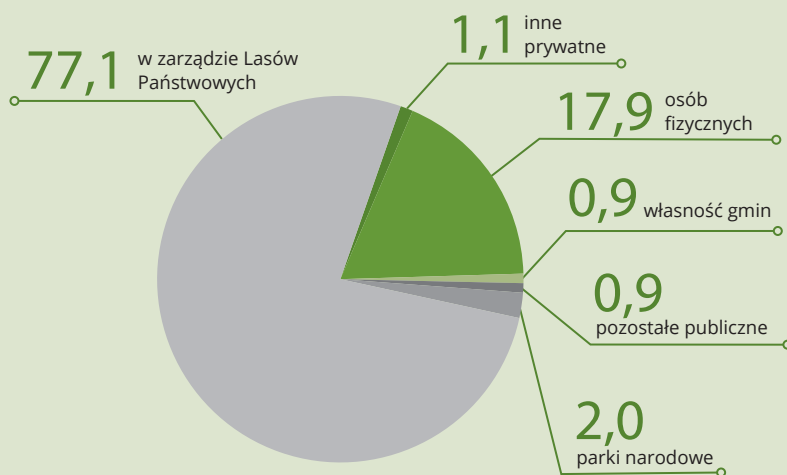
W 2014 r. LP zleciły do realizacji

115
tematów badawczych

ZASOBY LASÓW PAŃSTWOWYCH

Powierzchnia lasów w Polsce wynosi 9197,9 tys. ha (według GUS – stan w dniu 31.12.2014 r.), co odpowiada lesistości 29,4%. W strukturze własnościowej lasów w Polsce dominują lasy publiczne – 81,0%, w tym lasy pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – 77,1%.

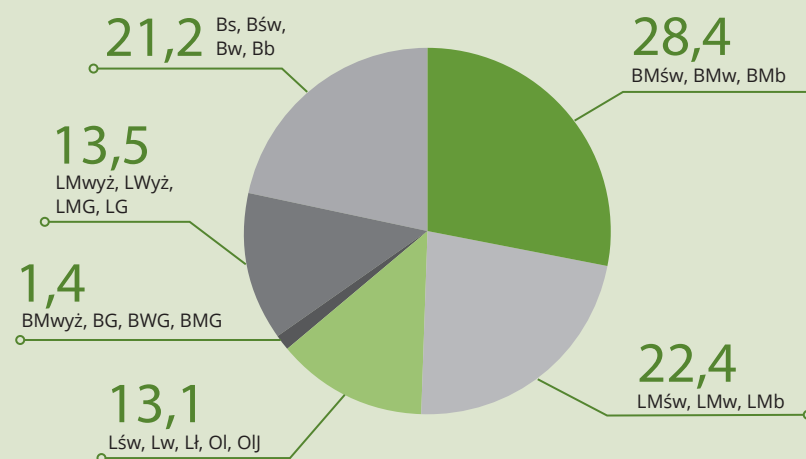
STRUKTURA WŁASNOŚCI LASÓW (%) W POLSCE (GUS)*

* Dane nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Struktura powierzchniowa siedlisk i gatunków panujących

Lasy w Polsce występują w zasadzie na terenach o najłagodniejszych glebach, co znajduje odzwierciedlenie w układzie typów siedliskowych lasu. W strukturze siedliskowej lasów przeważają siedliska borowe, występujące na 51% powierzchni lasów; siedliska lasowe zajmują 49%. W obu grupach wyróżnia się dodatkowo siedliska wyżynne, zajmujące łącznie 6,3% powierzchni lasów, i siedliska górskie, występujące na 8,6% powierzchni.

UDZIAŁ POWIERZCHNIOWY (%) siedliskowych typów lasu w Polsce (WISL 2010–2014)

Struktura użytkowania gruntów

Według stanu na 31.12.2014 r. powierzchnia gruntów znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych wynosiła ogółem 7 605 178,77 ha. Struktura powierzchni wyglądała następująco:

● lasy razem	7 294 113,75 ha
w tym: grunty zalesione	6 983 575,65 ha
grunty niezalesione	111 113,01 ha
● użytki rolne	141 754,52 ha
● nieużytki	99 658,21 ha
● wody	9 109,04 ha
● zadrzewienia i zakrzewienia	11 931,53 ha

LEGENDA:

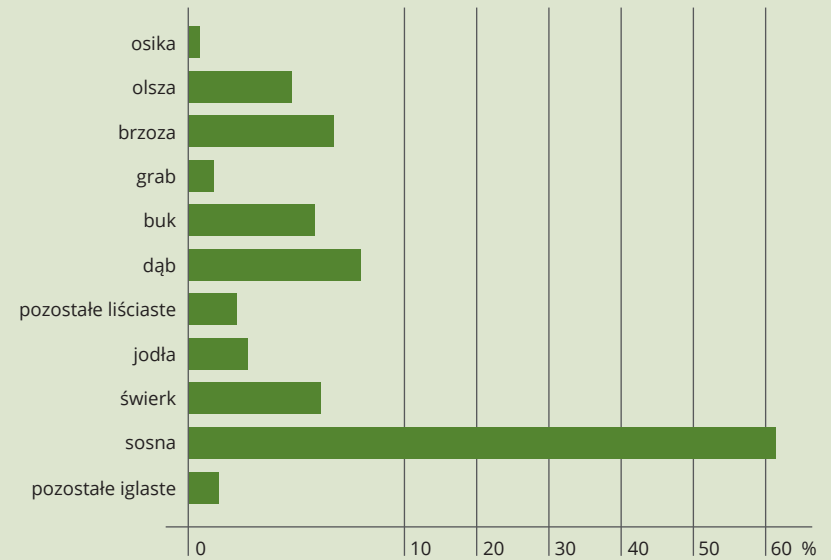
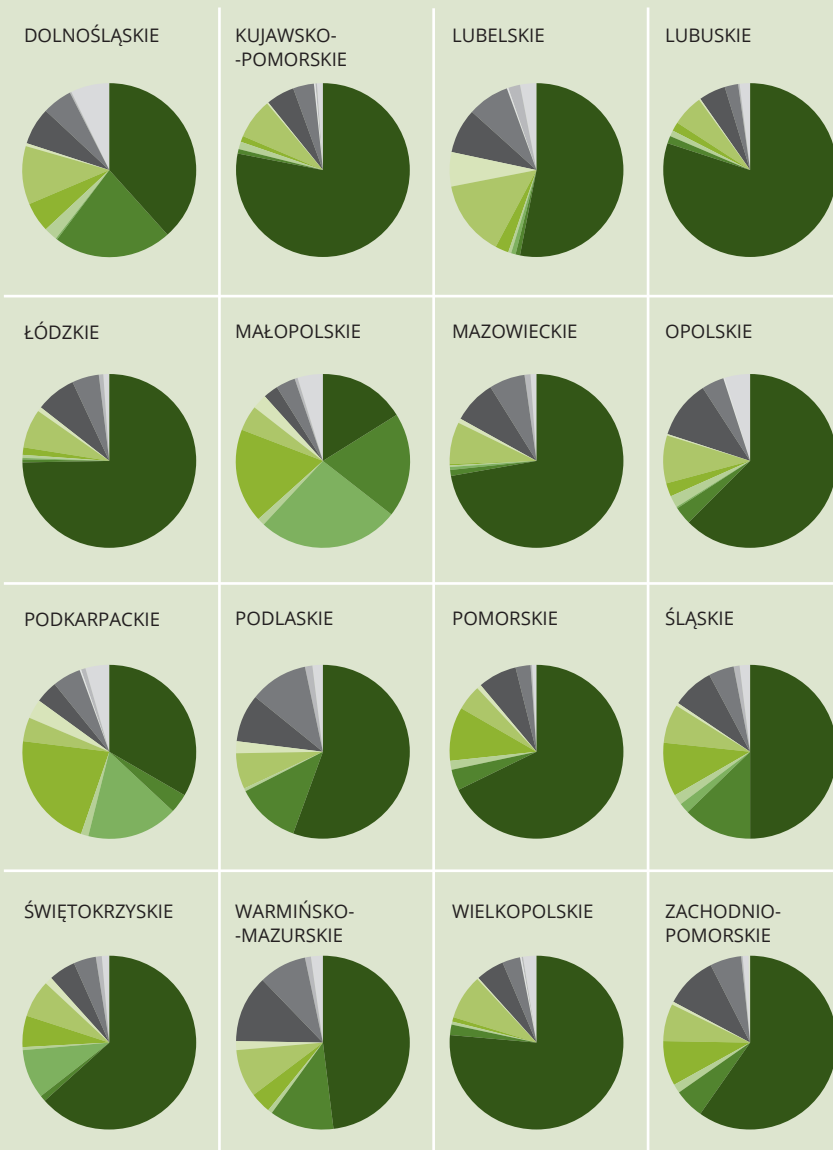
Bb	– bór bagienny	Bs	– bór suchy	LMśw	– las mieszany świeży
BG	– bór górski	Bśw	– bór świeży	LMw	– las mieszany wilgotny
BMB	– bór mieszany bagienny	Bw	– bór wilgotny	LMwyż	– las mieszany wyżynny
BMG	– bór mieszany górski	BWG	– bór wysokogórski	Lśw	– las świeży
BMśw	– bór mieszany świeży	LG	– las górski	Lw	– las wilgotny
BMw	– bór mieszany wilgotny	Lł	– las łęgowy	Lwyż	– las wyżynny
BMwyż	– bór mieszany wyżynny	LMB	– las mieszany bagienny	OI	– ols
		LMG	– las mieszany górski	OIJ	– ols jesionowy

Przestrzenne rozmieszczenie siedlisk w dużym stopniu znajduje odzwierciedlenie w strukturze przestrzennej gatunków panujących. Poza obszarem górskim, gdzie w składzie gatunkowym obserwuje się większy udział świerka, jodły i buka, w większości kraju przeważają drzewostany z sosną.

Siedliska borowe zajmują
51%
powierzchni polskich lasów

Gatunki iglaste dominują na 69,1% powierzchni lasów Polski. Sosna, która według WISL zajmuje 58,5% powierzchni lasów wszystkich form własności, 60,5% powierzchni w PGL LP i 55,8% w lasach prywatnych,

znalazła w Polsce najkorzystniejsze warunki klimatyczne oraz siedliskowe w swoim eurazjatyckim zasięgu, dzięki czemu zdołała wytworzyć wiele cennych ekotypów (np. sosna taborska lub augustowska).

UDZIAŁ POWIERZCHNIOWY GATUNKÓW panujących w Lasach Państwowych (WISL 2010–2014)

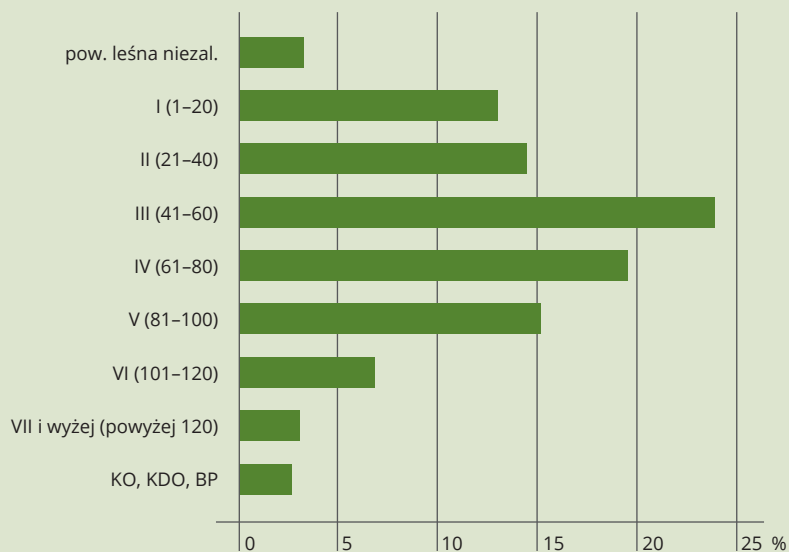
PRZESTRZENNE ROZMIESZCZENIE DRZEWOSTANÓW w układzie gatunków panujących (WISL 2010–2014)

Struktura wiekowa

W wiekowej strukturze lasu dominują drzewostany III i IV klasy wieku, występujące odpowiednio na 25,9% i 19,0% powierzchni. Drzewostany powyżej 100 lat wraz z KO, KDO i BP zajmują w PGL Lasy Państwowe 12,3% powierzchni. Udział powierzchni niezalesionej wynosi 3,2%.

STRUKTURA UDZIAŁU POWIERZCHNIOWEGO DRZEWOSTANÓW według klas wieku w Lasach Państwowych (WISL 2010–2014)

Zalesienia

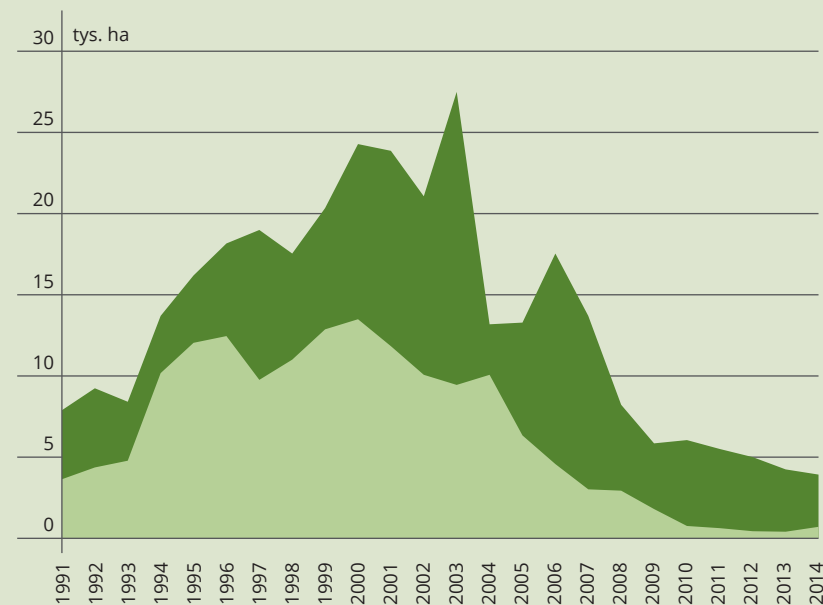

Podstawą prac zalesieniowych w Polsce jest „Krajowy program zwiększania lesistości” (KPZL). Z inicjatywy i na zlecenie Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa program ten został opracowany przez Instytut Badawczy Leśnictwa i w dniu 23.06.1995 r. zaakceptowany do realizacji przez Radę Ministrów, a następnie w 2002 r. zmodyfikowany. Głównym celem KPZL jest wzrost lesistości kraju do 30% w 2020 r. i 33% w roku 2050 oraz zapewnienie optymalnego przestrzenno-czasowego rozmieszczenia zalesień.

W roku 2014 wykonano zalesienia (sztuczne) na 3776 ha gruntów wszystkich kategorii własności. Drastyczny spadek powierzchni zalesień (z 16 933 ha w 2006 r., czyli o 78%) jest m.in. wynikiem zmiany kryteriów przeznaczania prywatnych gruntów rolnych do zalesienia w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz konkurencyjności ze strony dopłat bezpośrednich do produkcji rolnej.

Olbrzymi spadek powierzchni zalesień odnotowano również w przypadku Lasów Państwowych, gdzie w 2014 r. zalesiono sztucznie zaledwie 674 ha, wobec 9,7 tys. ha w 2004 r. Przyczyną jest drastyczne zmniejszenie się powierzchni gruntów porolnych i nieużytków przekazywanych Lasom Państwowym do zalesień przez Agencję Nieruchomości Rolnych.

W 2014 r.
zalesiono w LP
674 ha
gruntów

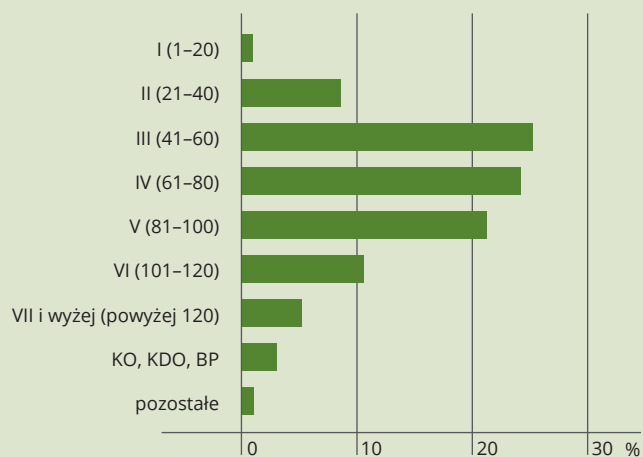
LASY: **OGÓŁEM** PAŃSTWOWE

ROZMIAR ZALESIEŃ (sztucznych) w Polsce w latach 1991–2014 (GUS)

Charakterystyka zasobów drzewnych

Podstawowym źródłem informacji o miąższościowej strukturze zasobów drzewnych lasów w Polsce w ostatnich latach jest Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasu. Według pomiarów przeprowadzonych w latach 2010–2014 i odniesionych do powierzchni lasów na koniec 2013 r., zasoby drzewne osiągnęły miąższość 2469 mln m³ grubizny brutto, z czego na Lasy Państwowe przypada 1950 mln m³. Blisko połowa (49,4%) zasobów drzewnych Lasów Państwowych to drzewostany III i IV klasy wieku. Miąższość drzewostanów powyżej 100 lat wraz z KO, KDO i BP wynosi 18,8%.

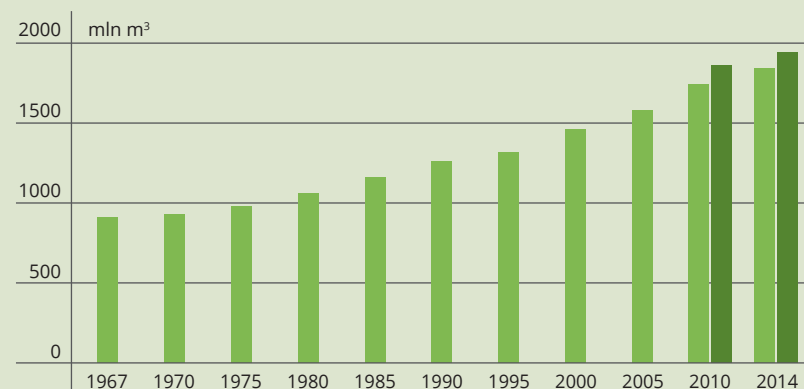

STRUKTURA UDZIAŁU MIĄŻSZOŚCIOWEGO DRZEWOSTANÓW według klas wieku w Lasach Państwowych (WISL 2010–2014)

Według wyników WISL 2010–2014 przeciętna zasobność lasów zarządzanych przez PGL LP wynosi 275 m³/ha. W układzie miąższościowym na sosnę przypada 58,6% zasobów drzewnych.

Począwszy od 1967 r., kiedy to w Lasach Państwowych wykonano pierwszą aktualizację zasobów drzewnych, rejestrowany jest ich stały wzrost.

W okresie ostatnich 20 lat, od stycznia 1994 r. do stycznia 2014 r., w lasach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe przyrost grubizny drewna brutto wyniósł 1199 mln m³. W tym czasie pozyskano 665 mln m³ grubizny, co oznacza, że 534 mln m³ grubizny brutto, odpowiadające 45% całkowitego przyrostu, zwiększyły zasoby drzewne na pniu.

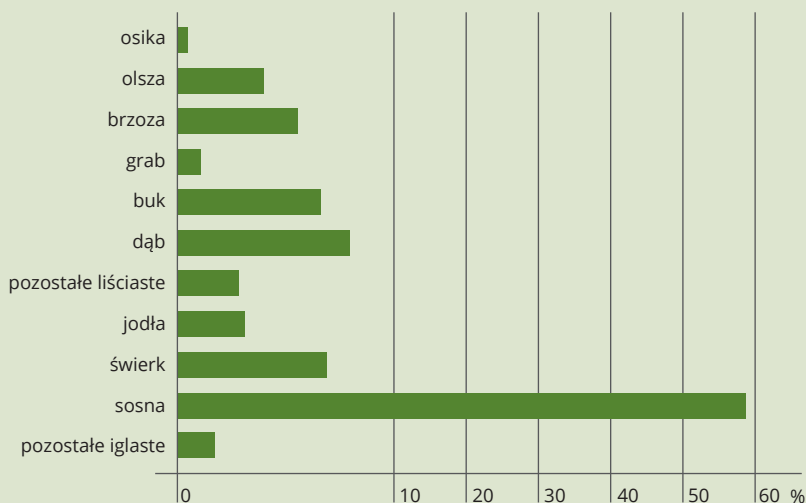
LEGENDA:

LASY PAŃSTWOWE WG WISL*

LASY PAŃSTWOWE (AKTUALIZACJA)

* dane WISL za okresy 2006–2010, 2010–2014

WIELKOŚĆ ZASOBÓW DRZEWNYCH w Lasach Państwowych w latach 1967–2014 w mln m³ grubizny brutto (BULiGL, WISL), stan na 1 stycznia

UDZIAŁ MIĄŻSZOŚCIOWY WEDŁUG GATUNKÓW rzeczywiście w Lasach Państwowych (WISL 2010–2014)

Bieżący przyrost roczny miąższości grubizny brutto, liczony z ostatnich 20 lat (1994–2014), z różnicy miąższości na końcu i na początku okresu, z uwzględnieniem pozyskania i w przeliczeniu na 1 ha gruntów leśnych zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe, wyniósł 8,6 m³/ha, natomiast przyrost obliczony w ten sam sposób z ostatnich pięciu lat – 9,4 m³/ha.

Wzrost zasobów drzewnych w ostatnich kilkudziesięciu latach dobrze obrazują zmiany miąższości grubizny w układzie klas wieku. Znacznemu zwiększeniu uległa miąższość drzewostanów III klasy wieku (41–60 lat) i starszych, zmniejszyła się natomiast miąższość II klasy wieku.

Wzrost zasobów drzewnych jest nie tylko skutkiem zwiększenia powierzchni lasu. Jest to przede wszystkim wynik pozyskania drewna w Lasach Państwowych zgodnie z zasadą trwałości lasów i konsekwentnego powiększania ich powierzchni.

W ostatnich 20 latach o **534** mln m³ wzrosły zasoby drzewne w LP

FUNKCJE LASU

Lasy spełniają w sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka różnorodne funkcje, z których najważniejsze to:

FUNKCJE PRZYRODNICZE (OCHRONNE)

wyrażające się m.in. korzystnym wpływem lasów na kształtowanie klimatu globalnego i lokalnego, regulację obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałanie powodziom, lawinom i osuwiskom, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem.

FUNKCJE SPOŁECZNE

które m.in. kształtują korzystne warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa, wzbogacają rynek pracy i zapewniają rozwój edukacji ekologicznej społeczeństwa.

FUNKCJE PRODUKCYJNE (GOSPODARCZE)

polegające głównie na zdolności do odnawialnej produkcji biomasy, przede wszystkim drewna i użytków ubocznych, a także prowadzenia racjonalnej gospodarki łowieckiej.

Ustawowym obowiązkiem PGL LP jest prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej ukierunkowanej na zachowanie trwałości lasów, ciągłości ich wielostronnego użytkowania oraz powiększanie zasobów leśnych.

Idea trwale zrównoważonej gospodarki leśnej zakłada, że ekosystemy leśne mogą spełniać różnorodne funkcje. Lasy Państwowe już od wielu lat konsekwentnie kształtują wielofunkcyjny charakter lasów. Wyrazem tego jest m.in. wysoki udział lasów ochronnych w całkowitej powierzchni leśnej zarządzanej przez PGL LP.

Funkcje przyrodnicze

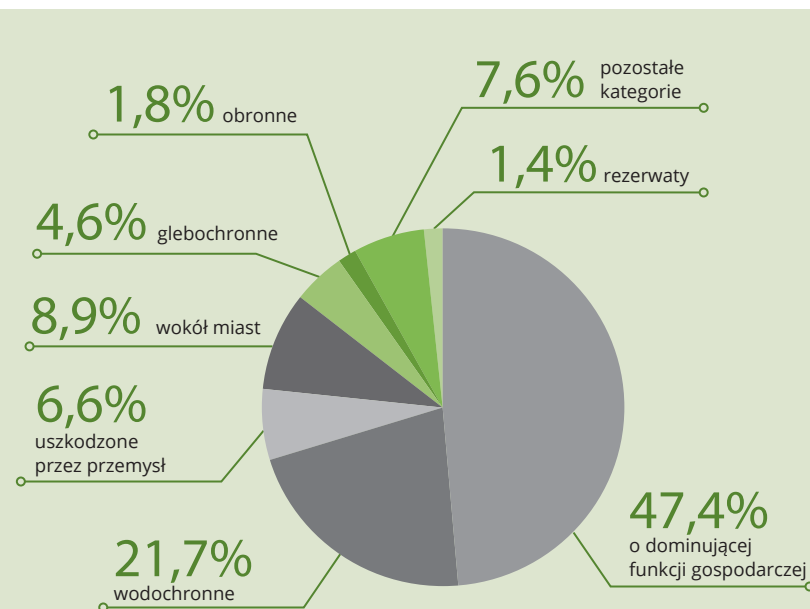
Lasy ochronne

Uwzględnianie w gospodarce leśnej przyrodniczych i społecznych funkcji lasu, określanych często jako pozaprodukcyjne, znalazło formalny wyraz już w 1957 r., kiedy to w pierwszej powojennej „Instrukcji zarządzania lasu” znalazły się zapisy o wyróżnianiu lasów o charakterze ochronnym.

Do roku 1975 wyodrębniono 1485 tys. ha lasów ochronnych (22,5% ówczesnej powierzchni leśnej Lasów Państwowych); dzisiaj (stan na 1.01.2014 r.) łączna ich powierzchnia wynosi 3625 tys. ha, co stanowi 51,3% całkowitej powierzchni leśnej, a przy uwzględnieniu również powierzchni leśnej rezerwatów (102 tys. ha) – 52,7%.

Najwięcej lasów ochronnych wyodrębniono na terenach górskich (RDLP Kraków i Krosno) oraz na obszarach będących pod wpływem oddziaływania przemysłu (RDLP Katowice).

UDZIAŁ LASÓW OCHRONNYCH w Lasach Państwowych w 2014 r. (DGLP)

W lasach ochronnych, w zależności od ich dominujących funkcji, stosuje się zmodyfikowane postępowanie, polegające na ograniczaniu stosowania rębni zupełnych, podwyższaniu wieku rębności, dostosowywaniu składu gatunkowego do pełnionych funkcji, zagospodarowaniu rekreacyjnym itp.

Wiązanie węgla

Ocena ilości węgla wiązanego przez ekosystemy (również leśne) miała do niedawna charakter niemal wyłącznie badawczy. Wzrost zagrożenia ociepleniem klimatu, zagrożenia spowodowanego zwiększaniem się ilości CO₂ w atmosferze, zwłaszcza uświadomienie tego faktu przez społeczeństwa, nadał temu zagadnieniu znaczenie praktyczne – znalazło ono swój wyraz w tzw. Protokole z Kioto (16.02.2005 r.). Wymienione w nim działania z zakresu leśnictwa, sprzyjające zwiększonemu wiązaniu węgla, zostały wycenione i uwzględnione w całkowitym bilansie emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych.

Na podstawie dostępnych danych dotyczących zasobów drzewnych zawartość węgla w biomasie drzewnej wszystkich lasów Polski została oszacowana na 1099 mln ton, w tym na 26 mln ton w drewnie martwym (SoEF 2011).

Zadania PGL Lasy Państwowe wynikające z ustawy o lasach są zbieżne z celami zawartymi w Protokole z Kioto, czego wyrazem może być wzrost w ostatnim dziesięcioleciu powierzchni leśnej i zasobów znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych o odpowiednio 65 tys. ha i 395 mln m³. Przeciętna zasobność drzewostanów zwiększyła się w tym okresie z 222 do 275 m³/ha.

Funkcje społeczne

Edukacja leśna społeczeństwa

Lasy są naturalnym miejscem rekreacji i wypoczynku, szczególnie dla mieszkańców dużych aglomeracji miejskich. Są też celem licznych, organizowanych głównie przez szkoły, wycieczek, podczas których dzieci i młodzież mają sposobność osobistego kontaktu z przyrodą. Wypoczynek w lesie jest więc doskonałą okazją do realizacji celów edukacyjnych.

Edukacja leśna we wszystkich jednostkach PGL Lasy Państwowe realizowana jest na podstawie wprowadzonych Zarządzeniem nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 r. „Kierunków rozwoju edukacji leśnej w Lasach Państwowych” oraz „Wytycznych do tworzenia programu edukacji leśnej społeczeństwa w nadleśnictwie”.

W różnych rodzajach działań edukacyjnych organizowanych przez leśników w 2014 r. uczestniczyło ponad 3 mln osób. Były to tradycyjnie: lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem, lekcje w izbach edukacji leśnej, spotkania z leśnikiem w szkołach i poza szkołą, wystawy edukacyjne, konkursy leśne, zawody sportowe oraz inne imprezy.

Tak szeroki wachlarz zadań edukacyjnych był możliwy do zrealizowania dzięki zaangażowaniu ponad 9 tys. leśników, którzy część swojego czasu pracy poświęcili popularyzacji wiedzy o lesie oraz kształtowaniu postaw prośrodowiskowych. W czasie zajęć korzystano z atrakcyjnej i zróżnicowanej infrastruktury edukacyjnej, na którą składają się ośrodki edukacji leśnej (58), izby edukacyjne (272), wiaty edukacyjne – tzw. zielone klasy (548), ścieżki dydaktyczne (991), punkty edukacyjne (1914), inne obiekty (2771), „zielona szkoła”, a także baza noclegowa.

Działalność edukacyjna w Lasach Państwowych finansowana jest przede wszystkim ze środków własnych nadleśnictw oraz WFOŚiGW i NFOŚiGW. W roku 2014 wydatkowano na ten cel ok. 32,6 mln zł, w tym ze środków własnych nadleśnictw – 27 282,4 tys. zł (83,6%) i z funduszu leśnego – 2196,3 tys. zł (6,7 %).

Niekwestionowanymi liderami edukacji leśnej społeczeństwa są leśne kompleksy promocyjne (LKP), na terenie których z różnych jej form corocznie korzysta ok. 30% uczestników zajęć edukacyjnych przygotowanych przez leśników. Sprzyja temu najlepiej rozwinięta infrastruktura edukacyjna, w skład której wchodzi ośrodki edukacji leśnej (27), izby edukacyjne (54), zielone klasy (104), ścieżki dydaktyczne (206), punkty edukacyjne (488) oraz inne obiekty (434), także baza noclegowa. Leśne kompleksy promocyjne są ponadto alternatywą dla nadmiernie przeciążonych ruchem turystycznym parków narodowych, w których turystyka odbywa się według ściśle określonych zasad.

Prowadzona przez Lasy Państwowe polityka promocji zrównoważonej gospodarki leśnej pozwoliła na utworzenie we wszystkich 17 regionalnych dyrekcjach Lasów Państwowych 25 LKP (mapka oraz lista LKP są na okładce).

Blisko

30 mln zł

wydatkowały LP
na edukację
leśną

1099
mln ton

węgla zawarte
jest w polskich
lasach

Oferta turystyczna

Uzupełnieniem aktywności edukacyjnej Lasów Państwowych jest szeroka oferta turystyczna skierowana do wszystkich grup wiekowych i społecznych. Do dyspozycji odwiedzających tereny leśne oddano bogatą bazę noclegową, składającą się łącznie z blisko 4,5 tys. miejsc w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych, w pokojach gościnnych i kwaterach myśliwskich, gdzie turyści mogą odpocząć po trudach wędrówek po ponad 20 tys. km szlaków pieszych, blisko 4 tys. km szlaków rowerowych i ok. 7 tys. km szlaków konnych.

Odwiedzający mogą się także zatrzymać na przeszło 600 leśnych polach biwakowych i miejscach biwakowania. Wyodrębniono również ponad 400 miejsc w lesie i jego pobliżu, gdzie dozwolone jest rozpalać ognisk. Samochody zatrzymać można na ok. 3160 parkingach leśnych i miejscach postoju pojazdów. Do dyspozycji gości pozostaje 614 innych obiektów terenowych, także 60 ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych, ok. 130 kwater myśliwskich i ponad 200 pokoi gościnnych.

Infrastruktura rekreacyjna LP jest stale rozbudowywana, m.in. w ramach programu „Aktywne udostępnianie lasu”. W 2014 r. wybudowano 9 parkingów leśnych i 41 miejsc postoju pojazdów. O aktualnym zakresie leśnej oferty turystycznej turyści mogą się dowiedzieć za pośrednictwem utworzonej w 2010 r. witryny internetowej www.czaswlas.pl

Okolo
4,5 tys.
miejsc liczy
baza noclegowa
LP

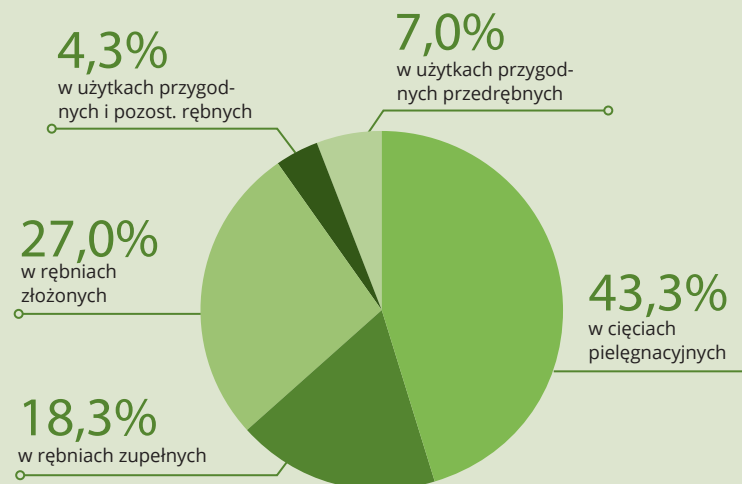
Funkcje produkcyjne

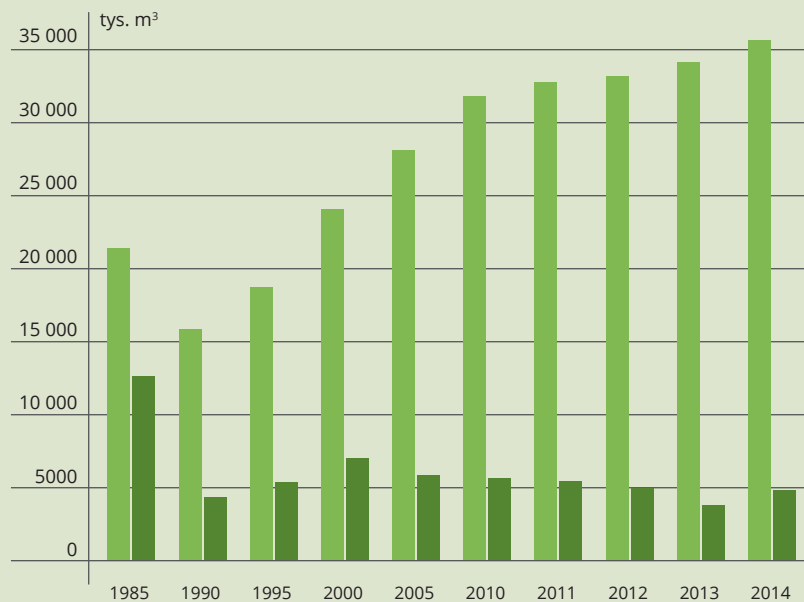
Struktura pozyskania drewna

Użytkowanie lasu w PGL LP jest realizowane na poziomie określonym przyrodniczymi warunkami produkcji, wymogami hodowlanymi i ochronnymi, a przede wszystkim zasadą trwałości lasów i zwiększania ich zasobów. W roku 2014 pozyskano w Lasach Państwowych 37 759 tys. m³ surowca drzewnego, w tym 35 686 tys. m³ grubizny netto (102,8% orientacyjnego etatu miąższościowego cięć), z czego w ramach cięć rębnych – 17 716 tys. m³ (97,7% etatu), natomiast w cięciach przedrębnych – 17 970 tys. m³ (108,3% etatu).

Miąższość zrealizowana w wyniku porządkowania stanu sanitarnego lasu (pozyskanie posuszu, złomów i wywrotów powstałych w procesach naturalnych oraz na skutek oddziaływania wiatrów, gradacji szkodliwych owadów, zakłóceń stosunków wodnych, zanieczyszczeń powietrza oraz anomalii pogodowych) wyniosła w 2014 r. 4816 tys. m³, co stanowiło 13,5% całości pozyskania grubizny; był to jeden z najniższych udziałów na przestrzeni ostatnich 30 lat.

STRUKTURA POZYSKANIA GRUBIZNY według rodzajów użytkowania w Lasach Państwowych w 2014 r.

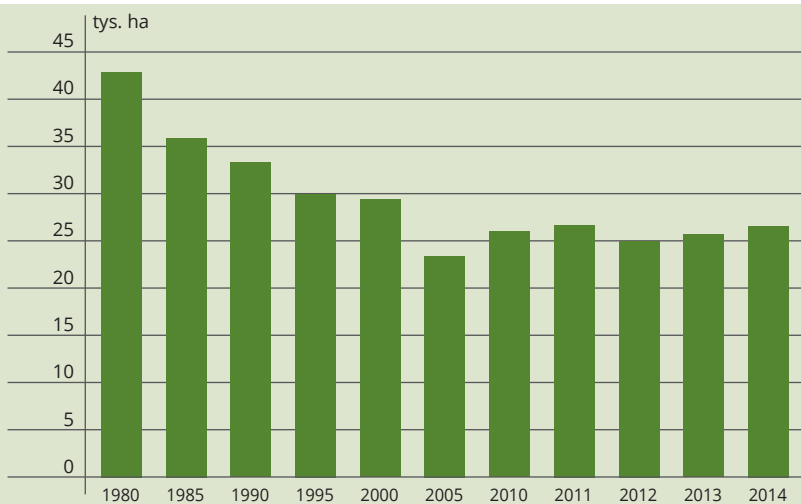
LEGENDA: POZYSKANIE GRUBIZNY W TYM POSUSZ, ZŁOMY I WYWROTY

UDZIAŁ POZYSKANIA POSUSZU, ZŁOMÓW I WYWROTÓW w użytkowaniu ogółem w Lasach Państwowych w okresie 1985–2014 w tys. m³ grubizny netto (DGLP)

Tylko
18,3%
grubizny
pozyskano w LP
w cięciach
zupełnych

Porównania wieloletnie wskazują, że w Lasach Państwowych w okresie ostatnich 20 lat (1995–2014) w użytkowaniu rębnym możliwości etatowe zostały wykorzystane w 92,0%, z kolei wykonanie użytkownika przedrębego (w wymiarze miąższościowym), określonego w planach urządzenia lasu jako orientacyjne, wyniosło 113,1%.

W 2014 r. w ramach cięć zupełnych pozyskano w Lasach Państwowych 6515 tys. m³ grubizny, co stanowiło 18,3% pozyskania grubizny ogółem. Powierzchnia zrębów zupełnych wyniosła 26,6 tys. ha i była wyższa od średniej z ostatnich 10 lat, wynoszącej 25,1 tys. ha. Ograniczanie powierzchni zrębów zupełnych świadczy o postępie w ekologiczacji gospodarki leśnej, a ich stosowanie bywa wymuszane występowaniem wielkoobszarowych szkód spowodowanych przez wiatr i inne czynniki abiotyczne czy zamieraniem lasu.

POWIERZCHNIA ZRĘBÓW ZUPEŁNYCH w Lasach Państwowych w okresie 1980–2014 w tys. ha (DGLP)

W ostatnich pięciu latach obserwuje się w Lasach Państwowych stabilizację wielkości pozyskania drewna, wyrażonej w miąższości grubizny netto przypadającej na jeden hektar powierzchni leśnej na poziomie 5,03 m³/ha; w roku 2013 wskaźnik ten wyniósł 4,82 m³/ha. Wielkość pozyskania nie przekracza jednak dopuszczalnych możliwości użytkowania i kształtuje się na poziomie niespełna 53% przyrostu bieżącego.

Stosunek wielkości przyrostu do pozyskania jest obecnie powszechnie używanym wskaźnikiem trwałego i zrównoważonego rozwoju, stosowanym zwłaszcza przez specjalistów spoza leśnictwa. Wskaźnik ten nie może być jednak przyjmowany bezkrytycznie, obecne jego wartości wynikają w dużym stopniu ze struktury wiekowej lasów, charakteryzujących się znacznym udziałem drzewostanów o dużym przyroście i stosunkowo niskim użytkowaniu.

HODOWLA LASU

Celem hodowli lasu jest zapewnienie trwałości i ciągłości rozwoju ekosystemów leśnych. Leśnicy realizują ten cel przez stosowanie, wzorowanych na procesach naturalnych, metod odnawiania i kształtowania struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów. Zabiegi odnowieniowe, pielęgnacyjne i ochronne dotyczą wszystkich faz rozwojowych drzewostanów. Szczególną uwagę zwraca się na ekologiczne podstawy rozwoju drzew i drzewostanów, m.in. na ochronę ekosystemów zbliżonych do naturalnych.

Ważniejsze prace z zagospodarowania lasu, wykonane w PGL Lasy Państwowe w roku 2014 (dane w ha):

1. Prace szkółkarskie (ogólna powierzchnia produkcyjna szkółek leśnych)	2 104
2. Odnowienia i zalesienia (wraz z dolesianiem luk i wprowadzaniem II piętra) w tym: ● odnowienia naturalne ● zalesienia ogółem w tym sukcesja naturalna	56 413 7 390 1 284 319
3. Poprawki i uzupełnienia	3 803
4. Pielęgnowanie lasu ogółem w tym: ● wprowadzanie podszytów ● pielęgnowanie gleby i niszczenie chwastów ● czyszczenia wczesne ● czyszczenia późne ● inne zabiegi pielęgnacyjne (m.in. podkrzesywanie drzew)	310 986 602 171 922 55 534 80 173 2 754
5. Trzebieże ogółem w tym trzebieże wczesne	450 086 103 305
6. Melioracje ogółem w tym nawożenie mineralne lasu	63 842 29
7. Przebudowa drzewostanów ogółem	7 657

OCHRONA PRZYRODY

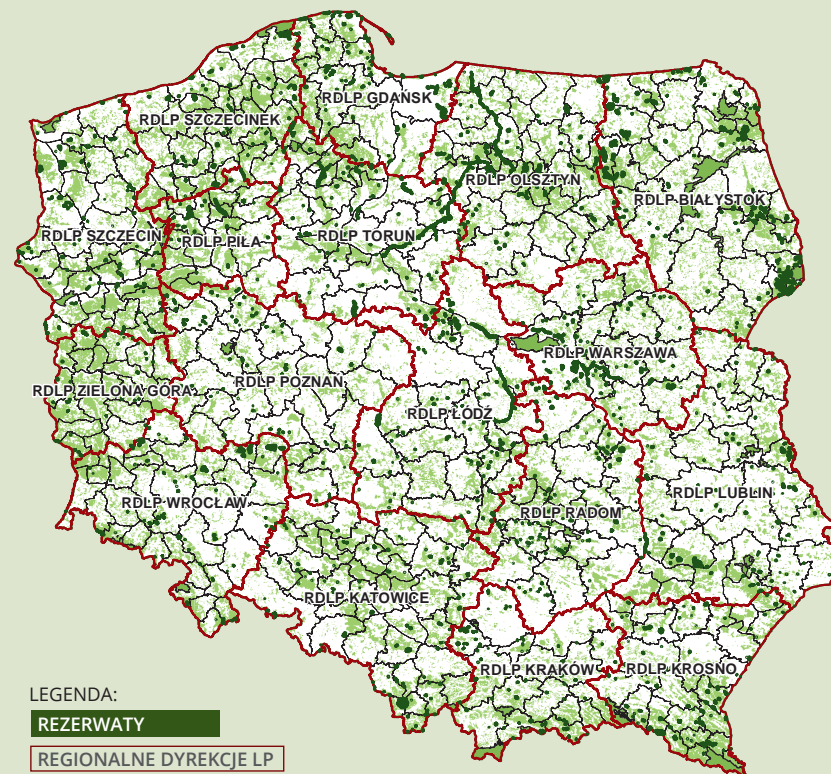
Zgodnie z ustawą o lasach i polityką leśną państwa Lasy Państwowe prowadzą od lat ewidencję ustawowych form ochrony przyrody, aktualizując dane na bieżąco, m.in. przy sporządzaniu programów ochrony przyrody w nadleśnictwie.

Według stanu na dzień 31.12.2014 r. na terenie PGL LP zewidencjonowano:

- 1272 rezerwaty przyrody o powierzchni 122,3 tys. ha;
- obszary Natura 2000 o powierzchni 2892 tys. ha (38% powierzchni LP), w tym: 135 obszarów ptasich (OSO), zajmujących powierzchnię 2218 tys. ha (29,2%), oraz 722 obszary o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW), o łącznej powierzchni 1659 tys. ha (21,8%);
- 9714 pomników przyrody, w tym: 7672 pojedyncze drzewa, 1292 grupy drzew, 107 zabytkowych alei, 437 głazów narzutowych, 206 skałek, grot i jaskiń, 193 pomniki powierzchniowe (336 ha);
- 8632 użytki ekologiczne o powierzchni 28 716 ha;
- 137 stanowisk dokumentacyjnych o powierzchni 1075 ha;
- 139 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o łącznej powierzchni 47 842 ha.

Ponadto w Lasach Państwowych istnieje 3267 stref ochronnych wokół chronionych gatunków, stref o łącznym areale 144 705 ha. Powierzchnia ochrony całorocznej wynosi 32 226 ha. Strefy tworzy się w celu ochrony ostoi ptaków (2974), ssaków (1), gadów (57), owadów (10), roślin i porostów (224) oraz innych (1). W ogólnej powierzchni drzewostanów znajdujących się pod szczególną ochroną należy również uwzględnić ponad 200 658 ha drzewostanów stanowiących bazę nasienną, w tym 15 422 ha wyłączonych drzewostanów nasiennych, 178 812 ha gospodarczych drzewostanów nasiennych, 1884 ha plantacji nasiennych i plantacyjnych upraw nasiennych oraz 4540 ha drzewostanów i upraw zachowawczych.

Lasy Państwowe podejmują również własne inicjatywy służące zachowaniu różnorodności biologicznej i odtwarzaniu zagrożonych gatunków flory i fauny. Zaliczyć do nich należy przede wszystkim „Program zachowania leśnych zasobów genowych” oraz takie projekty, jak m.in.: „Program restytucji jodły w Sudetach Zachodnich”, „Program restytucji cisa” oraz programy reintrodukcji głuszca i cietrzewia, sokoła wędrownego, rysia, popielicy oraz żubra, a także pro-

LEGENDA:

REZERWATY

REGIONALNE DYREKCJE LP

NADLEŚNICTWA

PARKI NARODOWE

KOMPLEKSY LEŚNE

REZERWATY PRZYRODY W POLSCE na gruntach w zarządzie PGL LP (DGLP)

gramy ochrony *in situ* i *ex situ* takich gatunków, jak: jarząb brekinia, gniewosz plamisty, pachnica dębowa, kozioróg dębosz, jelonek rogacz, zajęc, kuropatwa i wielu innych. W nadleśnictwach działają m.in. ośrodki rehabilitacji zwierzyny (8), istnieje także 5 ogrodów botanicznych (nadleśnictwa Kudypy, Kaliska, Gryfino, Syców, Gdańsk) oraz 5 arboretów (nadleśnictwa Karnieszewice, Marcule, Supraśl oraz LBG Kostrzyca w Miłkowie i OKL w Gołuchowie).

Lasy Państwowe od wielu lat podejmują różnorodne działania na rzecz zwiększenia liczebności zwierząt łownych, ich restytucji i poszerzenia puli genowej (np. daniela). Udało się m.in. odwrócić tendencje spadkowe w populacji zająca (wzrost o ponad 40% w ostatnim dziesięcioleciu). Realizowane w ośrodkach hodowli zwierzyny programy restytucji koncentrują się przede wszystkim na hodowli zwierząt i ich wsiedlaniu w łowiska otwarte. W programach istotną rolę odgrywa redukcja liczebności potencjalnych drapieżników. Coraz większą uwagę poświęca się czynnym działaniom na rzecz zachowania różnorodności biologicznej (tworzenie remiz, ostoi, miejsc lęgowych, korytaryzacji ekologicznych).

Obszary
Natura 2000
zajmują
38%
powierzchni LP

PROJEKTY Z UDZIAŁEM ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ

OCHRONA LASU

W celu ochrony cennych elementów ekosystemów leśnych jednostki organizacyjne Lasów Państwowych realizują bądź już zrealizowały projekty, korzystając z dofinansowania z funduszy krajowych i unijnych, np. z programu Life+:

- „Ochrona orlika krzykliwego na wybranych obszarach Natura 2000” (RDLP w Białymstoku) – zakończony w grudniu 2014 r.,
- „Ochrona różnorodności biologicznej na obszarach leśnych, w tym w ramach sieci Natura 2000 – promocja najlepszych praktyk” (Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych) – zakończony w grudniu 2014 r.,
- „Czynna ochrona nizinnych populacji głuszcza na terenie Borów Dolnośląskich i Puszczy Augustowskiej” (RDLP we Wrocławiu i Białymstoku);

oraz ze środków EFRR i NFOŚiGW:

- „Ochrona cisa pospolitego i jego restytucja na terenie RDLP w Krakowie” (nadleśnictwa: Gorlice, Łosie, Nawojowa, Stary Sącz, Piwniczna, Nowy Targ, Brzesko i Gromnik),
- „Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popoligonowych i powojennych zarządzanych przez PGL LP” (57 nadleśnictw na łącznym obszarze ponad 24 tys. ha).

W celu zapobiegania degradacji siedlisk leśnych, spowodowanej zaburzeniami w gospodarce wodnej, Lasy Państwowe podejmują działania zwiększające możliwości retencyjne ekosystemów leśnych, takie jak projekt „Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych” (178 nadleśnictw na terenie całego kraju) czy „Przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększanie retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie” (55 nadleśnictw na terenie czterech RDLP).

Zagrożenie środowiska leśnego w Polsce należy do najwyższych w Europie. Wynika to ze stałego, równoczesnego oddziaływania wielu czynników powodujących niekorzystne zjawiska i zmiany w stanie zdrowotnym lasów. Negatywnie oddziałujące czynniki, określane często jako stresowe, można sklasyfikować z uwzględnieniem pochodzenia jako abiotyczne, biotyczne i antropogeniczne.

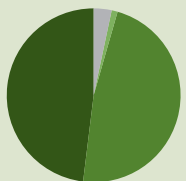
Zagrożenia abiotyczne

Do czynników abiotycznych o charakterze kłeskowym, mających największy wpływ na poziom uszkodzeń drzewostanów w 2014 r., należały po raz kolejny zakłócenia stosunków wodnych (zarówno zalania, podtopienia, jak i susze) oraz huraganowe wiatry i intensywne opady śniegu (okіść śniegowa i lodowa). W większości przypadków zjawiska te miały charakter lokalny lub regionalny. Łączna miąższość tzw. kategorii „złomy i wywroty” osiągnęła w 2014 r. wielkość 3 228 568 m³, a więc o ok. 68% wyższą od miąższości drewna pozyskanego w tej kategorii w 2013 r.

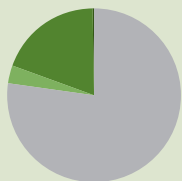
Na terenie 85% nadleśnictw stwierdzono szkody spowodowane przez co najmniej jeden czynnik abiotyczny (1 czynnik – 39%, 2 czynniki – 28%, 3 czynniki – 13%, 4 czynniki – 5%). Sumaryczna powierzchnia drzewostanów, w których w 2014 r. stwierdzono szkody spowodowane przez czynniki abiotyczne, wyniosła 38 096 ha. Na największej powierzchni wystąpiły szkody spowodowane przez zakłócenia stosunków wodnych (21 072 ha na terenie 162 nadleśnictw), silne wiatry (8781 ha, 144 nadleśnictwa) oraz okіść śniegowa i lodowa (4485 ha, 18 nadleśnictw).

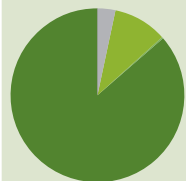
BIĄŁYSTOK
442 ha

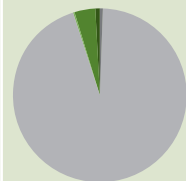
GDAŃSK
331 ha

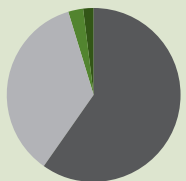
KATOWICE
15 877 ha

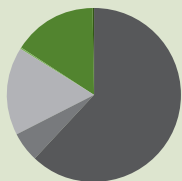
KRAKÓW
1249 ha

KROSNO
2508 ha

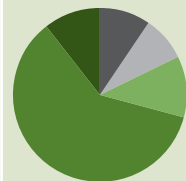
LUBLIN
4499 ha

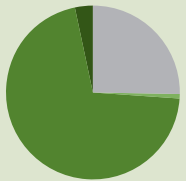
ŁÓDŹ
596 ha

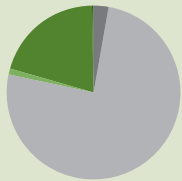
OLSZTYN
423 ha

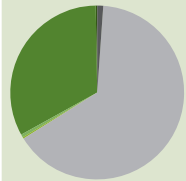
PIŁA
279 ha

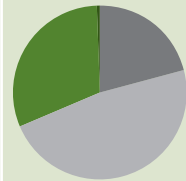
POZNAŃ
640 ha

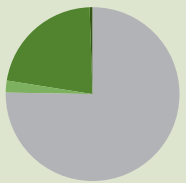
RADOM
1550 ha

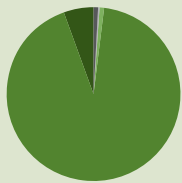
SZCZECIN
4747 ha

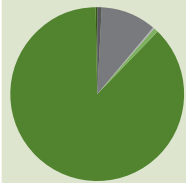
SZCZECINEK
225 ha

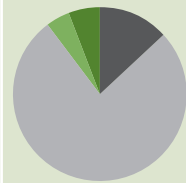
TORUŃ
2069 ha

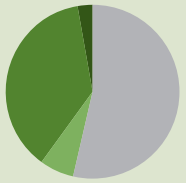
WARSZAWA
5354 ha

WROCLAW
679 ha

ZIELONA GÓRA
127 ha

LEGENDA:

ZAKŁÓCENIA STOSUNKÓW WODNYCH

NISKIE I WYSOKIE TEMPERATURY

ŚNIEG

IMISJE

POŻARY

GRAD

WIATR

POWIERZCHNIA DRZEWOSTANÓW w wieku powyżej 20 lat uszkodzonych w różnym stopniu przez wybrane czynniki abiotyczne i antropogeniczne w poszczególnych RDLP w 2014 r.

Zagrożenia biotyczne

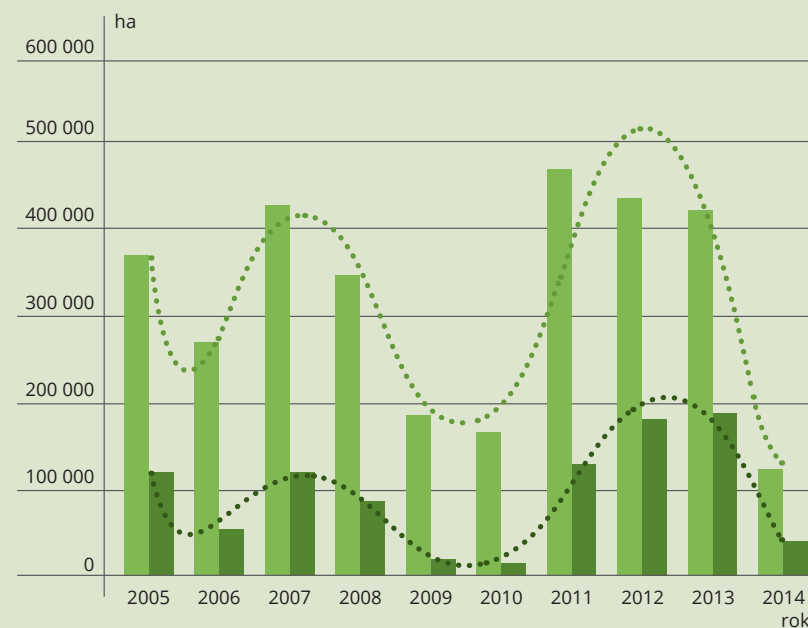

Zagrożenia lasów przez szkodniki pierwotne

W 2014 r. zagrożenie polskich lasów ze strony szkodników pierwotnych, w porównaniu z 2013 r., uległo znacznemu obniżeniu. Był to najniższy poziom zagrożenia ze strony tej grupy szkodników na przestrzeni ostatnich 10 lat, porównywalny z niskim zagrożeniem z lat 2009–2010. Całkowita powierzchnia występowania szkodników pierwotnych w LP wyniosła 122 125 ha i była mniejsza o 71% od powierzchni występowania w 2013 r. W stosunku do 40 gatunków/grup szkodników owadzych zaistniała konieczność przeprowadzenia zabiegów ograniczania ich liczebności. Łączna powierzchnia drzewostanów zarządzanych przez PGL LP, w których w 2014 r. takie zabiegi prowadzono, wyniosła 38 812 ha i była o 80% mniejsza w stosunku do poprzedniego roku.

Największą powierzchnię drzewostanów objętych zabiegami ochronnymi odnotowano na terenach RDLP Wrocław – 5222 ha, Poznań – 4693 ha i Łódź 4475 ha. Na terenie pozostałych RDLP nie przekraczała natomiast 3,5 tys. ha.

LEGENDA: WYSTĘPOWANIE LINIA TRENDU (WYSTĘPOWANIE)
ZWALCZANIE LINIA TRENDU (ZWALCZANIE)

POWIERZCHNIA WYSTĘPOWANIA I OGRANICZANIA liczebności populacji szkodników pierwotnych w latach 2005–2014 z trendem zmian

122,1 tys. ha

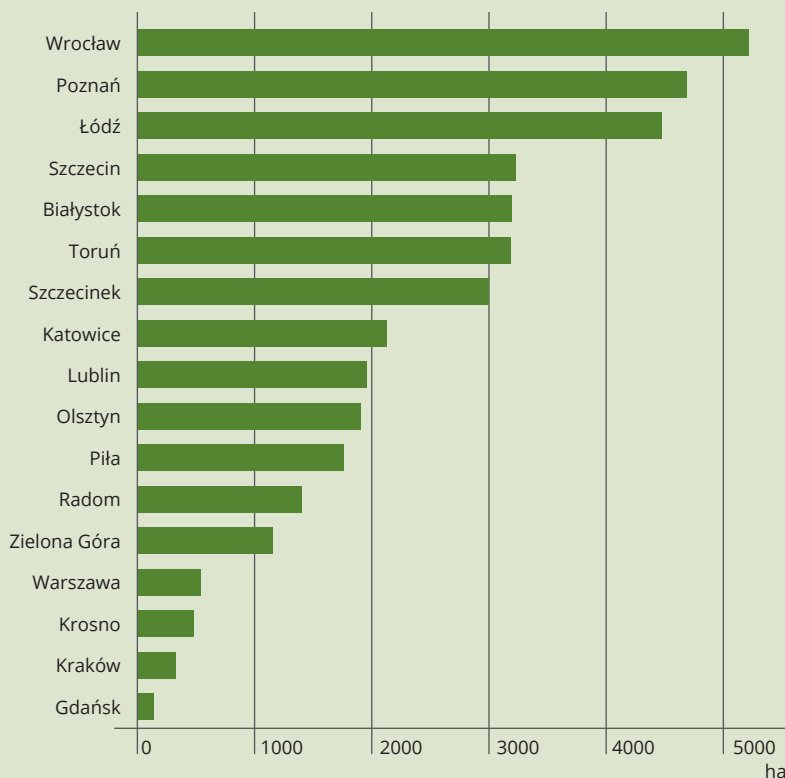
- powierzchnia występowania szkodników pierwotnych

Główną grupą owadów pod względem wielkości powodowanych strat i ponoszonych nakładów na ochronę lasu przez PGL LP są foliofagi drzewostanów sosnowych. W 2014 r. powierzchnia ich występowania wyniosła 54 870 ha. Wielkoobszarowe zabiegi zwalczania tych szkodników za pomocą sprzętu agrolniczego wykonano na powierzchni 21 066 ha. Najgroźniejszym szkodnikiem pierwotnym była barczatka sosnówka. Całkowita powierzchnia jej zwalczania wyniosła 5977 ha i była niższa o 90% od powierzchni zabiegów ochronnych wykonanych w 2013 r.

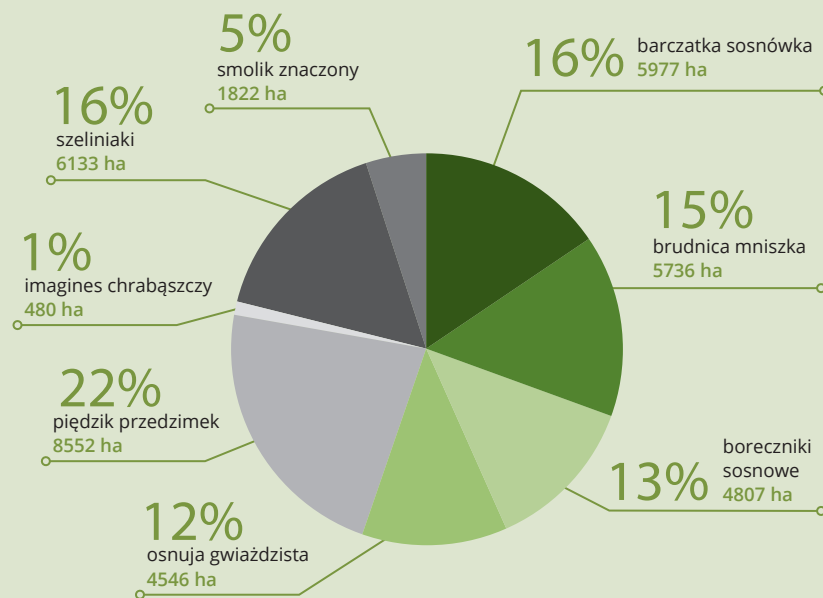
W 2014 r. odnotowano 12-procentowy spadek całkowitej powierzchni drzewostanów liściastych zagrożonych przez szkodniki liściożerne - z 53 315 ha w 2013 r. do 46 803 ha. Zmniejszył się również o 59% areal chemicznych zabiegów ochronnych wykonanych w 2014 r.

Szkodniki korzeni drzew i krzewów leśnych wystąpiły w 2014 r. na ogólnej powierzchni 8823 ha, o 73% mniejszej niż w roku poprzednim. Głównym szkodnikiem w omawianej grupie owadów były pędraki poświętnikowatych. Zabiegi ratownicze prowadzono głównie w uprawach i szkółkach leśnych na łącznej powierzchni 207 ha.

W 2014 r. powierzchnia występowania szkodliwych owadów żerujących na świerku, modrzewiu, jodle i daglezi uległa zmniejszeniu w stosunku do roku poprzedniego o 56%, z 2831 ha do 1234 ha. Była to jednocześnie najmniejsza powierzchnia drzewostanów tej grupy nękana przez szkodliwe owady od 1995 r.

POWIERZCHNIA ZABIEGÓW OGRANICZANIA liczebności populacji szkodników pierwotnych w poszczególnych RDLP w 2014 r.

(kolorem zielonym wyróżniono szkodniki drzewostanów sosnowych, kolorem jasnoszarym - szkodniki drzewostanów liściastych, kolorem ciemnoszarym - szkodniki szkółek, upraw i młodników)

PROCENTOWY UDZIAŁ POWIERZCHNI ZABIEGÓW ograniczenia liczebności populacji ważniejszych szkodników pierwotnych w 2014 r.

Całkowita powierzchnia drzewostanów zagrożonych przez szkodniki upraw, młodników i drągwin wyniosła 10 395 ha i była mniejsza o 2173 ha (o 17%) w stosunku do roku poprzedniego. Zabiegi ograniczania liczebności tej grupy owadów wykonano na powierzchni 8415 ha, o 14% większej niż w 2013 r.

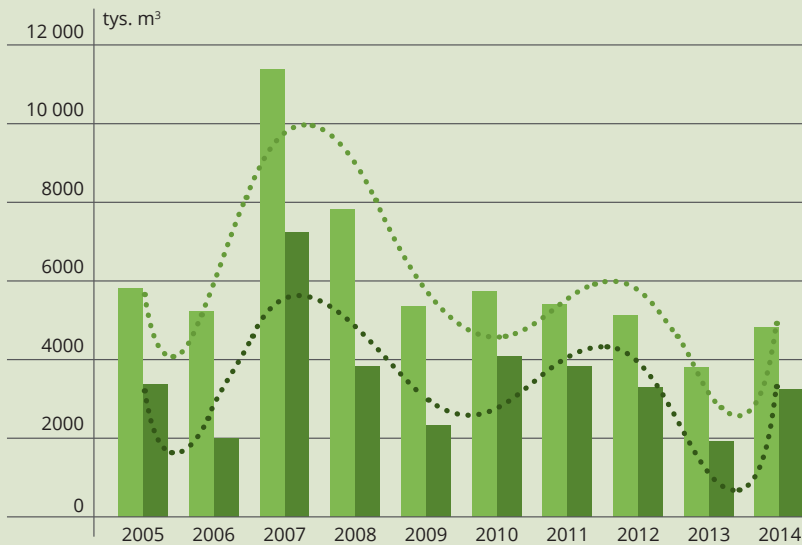
Zagrożenia lasów przez szkodniki wtórne

W 2014 r. zagrożenie lasów ze strony szkodników wtórnych, określone na podstawie miąższości drewna usuniętego w ramach cięć sanitarnych, było o 27% wyższe niż w 2013 r. Pozyskanie drewna wyniosło 4 816 729 m³, z czego 67% stanowiły wywroty i złomy.

Największą miąższość drewna usuniętego w ramach cięć sanitarnych odnotowano na terenie RDLP Katowice (818 240 m³), Szczecinek (718 343 m³) i Szczecin (442 872 m³). Na terenach pozostałych RDLP poziom pozyskania nie przekroczył 400 tys. m³. Najsilniej zagrożone były drzewostany iglaste, z których w 2014 r. pozyskano 3 881 890 m³ drewna, z czego ponad 66% stanowiły wywroty i złomy, a 29% surowca było zasiedlone przez szkodniki wtórne. Pozyskanie drewna sosnowego w ramach cięć sanitarnych wyniosło w 2014 r. 1 983 977 m³; 71% przypadło na wywroty i złomy.

Miąższość drewna świerkowego pozyskana w ramach cięć sanitarnych kształtowała się w 2014 r. na poziomie 1 714 683 m³, w tym wywroty i złomy stanowiły 58%. Zwiększone o ponad 38% pozyskanie posuszu drewna świerkowego w 2014 r., w porównaniu z rokiem 2013, świadczy o wzrastającym znaczeniu szkodników wtórnych świerka.

Znacznie niższy poziom zagrożenia przez szkodniki wtórne odnotowano w 2014 r. w drzewostanach liściastych, w których w ramach cięć sanitarnych pozyskano 934 839 m³ drewna, o ok. 30 tys. m³ więcej w stosunku do roku poprzedniego. Zarówno w ujęciu rocznym, jak i w poszczególnych kwartałach, złomy i wywroty stanowiły ok. 72% pozyskanej miąższości.

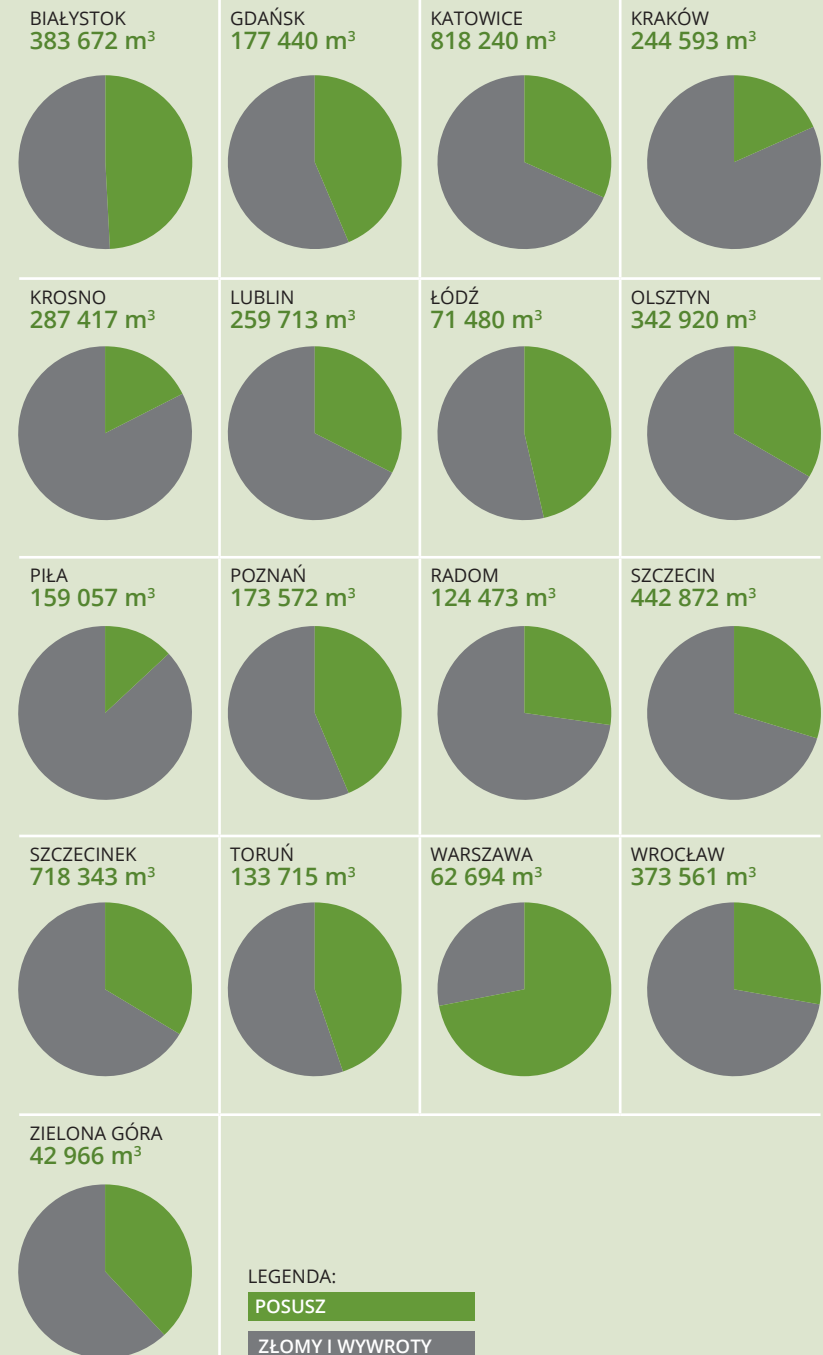

MIAŻSZOŚĆ DREWNA (tys. m³) pozyskanego w ramach cięć sanitarnych, w tym złomów i wywrotów, w latach 2005–2014 z trendem zmian*

LEGENDA:

- C. SANITARNE
- ZŁOMY I WYWROTY
- LINIA TRENDU (C. SANITARNE)
- LINIA TRENDU (ZŁOMY I WYWROTY)

* W 2012 r. nastąpiła zmiana metodyki raportowania danych dotyczących miąższości drewna pozyskanego w ramach cięć sanitarnych. Prezentowane dane z lat 2005–2011 odnoszą się do okresów od października roku poprzedniego do września roku następnego, natomiast dane z lat 2012–2014 do okresów od stycznia do grudnia danego roku.

LEGENDA:

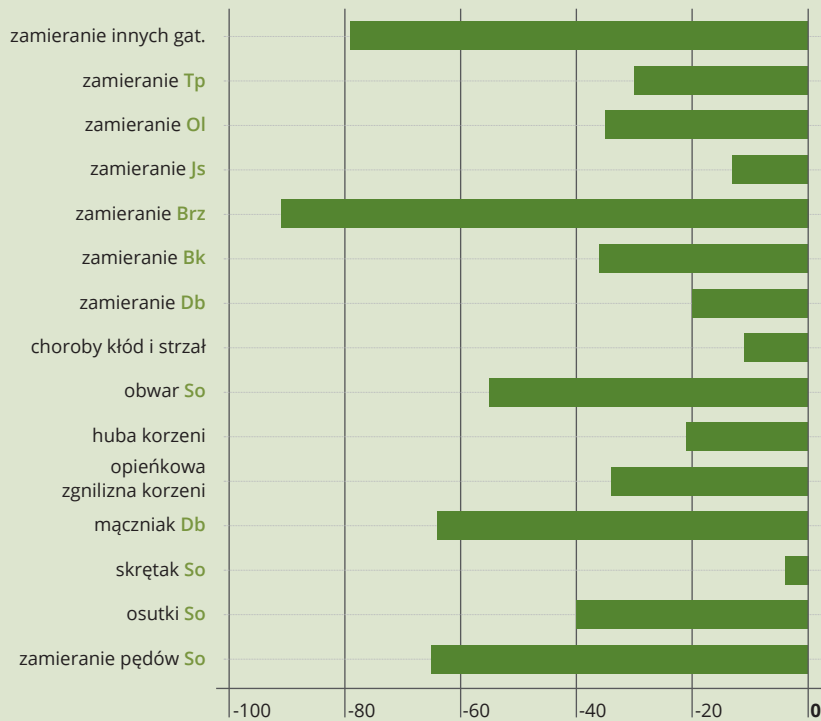
- POSUSZ
- ZŁOMY I WYWROTY

MIAŻSZOŚĆ POSUSZU ORAZ ZŁOMÓW I WYWROTÓW pozyskanych w ramach cięć sanitarnych w poszczególnych RDLP w 2014 r.

Zagrożenie lasów przez grzybowe choroby infekcyjne

W 2014 r. choroby infekcyjne wystąpiły na łącznej powierzchni 208,305 tys. ha drzewostanów, co w porównaniu z 2013 r. stanowi zmniejszenie areалу o 78,2 tys. ha (o 27%). Sytuacja ta to skutek zmniejszenia rozmiaru zagrożenia ze strony wszystkich jednostek chorobowych w drzewostanach. Największe zmiany w areale występowania (spadek zagrożenia o ponad 50%) dotyczą chorób aparatu asymilacyjnego, a mianowicie zjawiska zamierania pędów sosny, mączniaka dębu i rdzy na igłach i liściach. O 40% mniejszą powierzchnię zarejestrowano w wypadku osutki sosny, w znaczącym stopniu (o ponad połowę) zmalała powierzchnia występowania obwaru sosny, również obecność hub powodujących zgnilizny wewnętrzne kłód i strzał drzew stwierdzono na areale mniejszym o 3,3 tys. ha (w 2014 r. – 25,8 tys. ha).

ZMIANY POWIERZCHNI CHOROBY INFEKCYJNYCH w 2014 r. w porównaniu z 2013 r. (%)

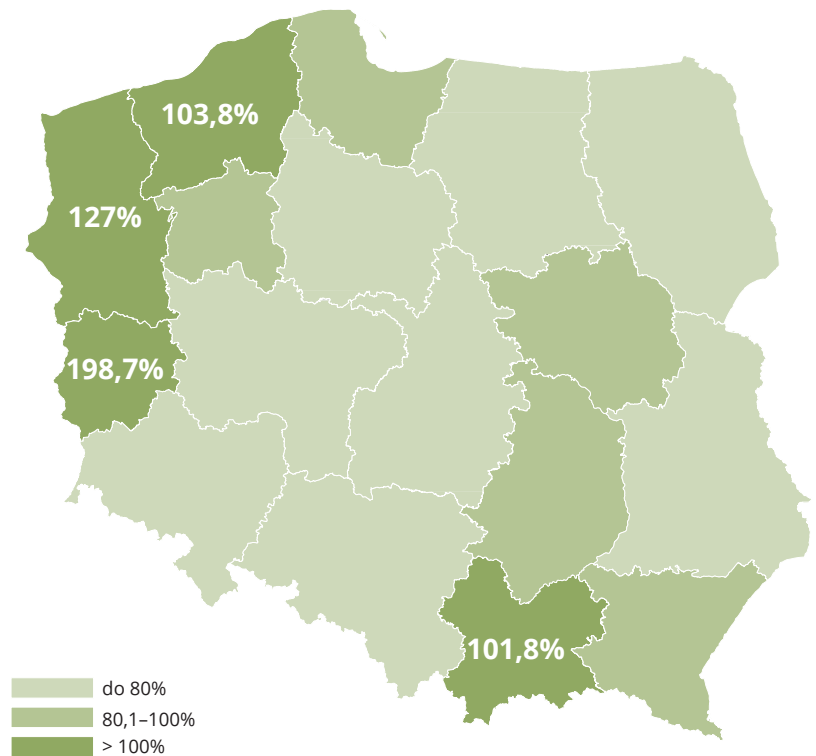
Utrzymuje się tendencja poprawy stanu zdrowotnego drzewostanów liściastych. W 2014 r. nasilenie występowania zjawiska zamierania gatunków liściastych: dębów, buków, brzoź, jesionów, osłsy i topól zmniejszyło się odpowiednio o 20%, 36%, 91%, 13%, 35% i 30% w porównaniu z rokiem poprzednim. Podobnie

rzecz się ma ze zjawiskiem zamierania innych, niż wspomniane wyżej, gatunków drzew, którego rozmiar powierzchniowy zmalał do 203 ha (w 2013 r. – 988 ha).

Łączne występowanie chorób korzeni stwierdzono na powierzchni mniejszej o 56,9 tys. ha, przy czym areal szkód powodowanych przez opieńkową zgniliznę korzeni zmalał o 34%, a przez hubę korzeni – o 21%.

Porównanie stanu zdrowotnego lasów w roku 2014 w poszczególnych RDLP z rokiem 2013 wskazuje się stanu przypadków na poprawę lub utrzymanie się stanu sprzed roku. Wyjątek stanowią RDLP Szczecin i Zielona Góra, gdzie zanotowano wzrost arealu zagrożenia. O połowę lub o więcej zmniejszyła się powierzchnia chorych drzewostanów w czterech RDLP: Białystok i Łódź (o 50%) oraz Olsztyn i Poznań (o 67%).

208,3
tys. ha
- lasy dotknięte chorobami infekcyjnymi

do 80%
80,1–100%
> 100%

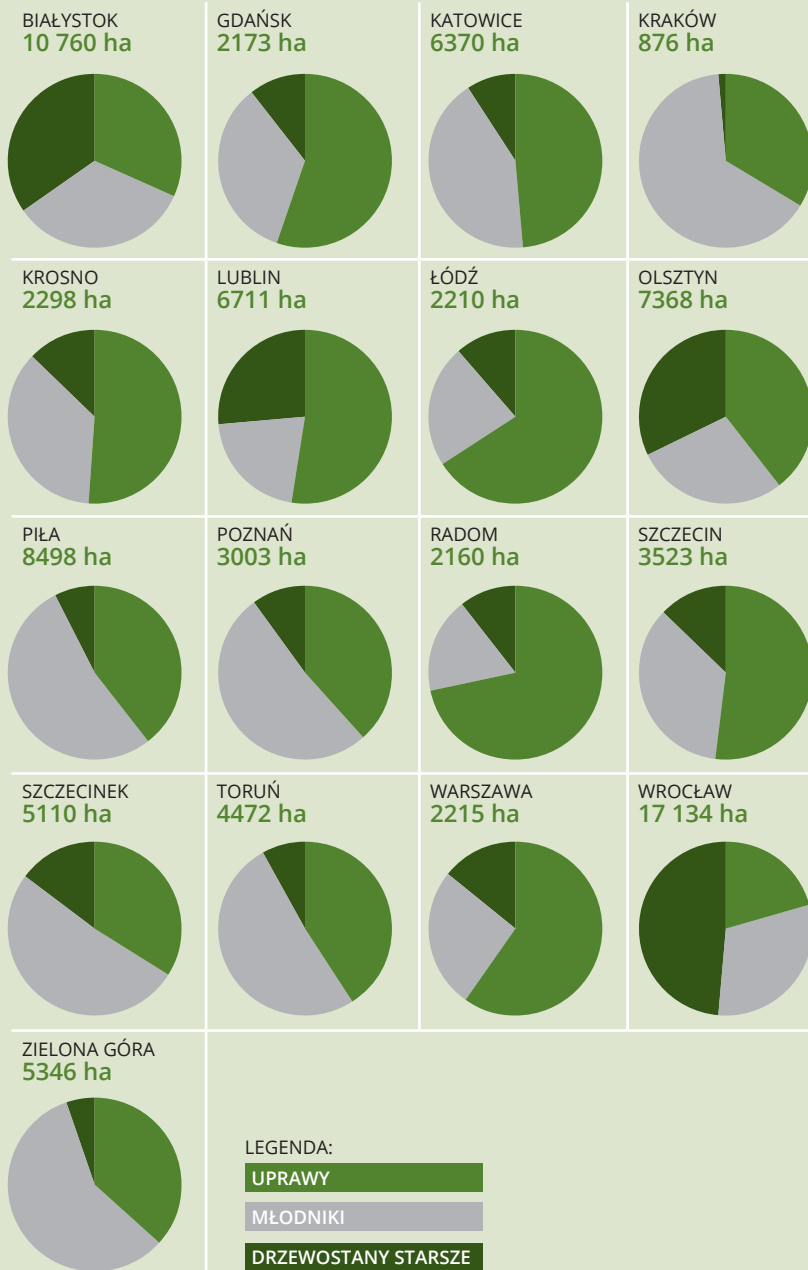
ZMIANY POWIERZCHNI WYSTĘPOWANIA CHOROBY INFEKCYJNYCH w 2014 r. wyrażone procentem powierzchni zagrożenia w roku poprzednim

Zabiegi ochronne w celu ograniczenia występowania grzybowych chorób infekcyjnych są wykonywane w szkółkach leśnych (głównie z zastosowaniem metod chemicznych) oraz doraźnie w drzewostanach (metody biologiczne i mechaniczne). W 2014 r. łączna powierzchnia, na której przeprowadzono zabiegi chemiczne, wyniosła 1291,2 ha, natomiast ochronne zabiegi biologiczne i mechaniczne wykonano na powierzchni odpowiednio 18 029,2 ha i 2690,2 ha.

Zagrożenia lasów powodowane przez zwierzynę

W 2014 r. uszkodzenia spowodowane przez gatunki łowne i chronione zwierzyny odnotowano na łącznej powierzchni 90 228 ha. Szkody w przedziale 21–40% stwierdzono na powierzchni 63 617,54 ha, natomiast powyżej 40% – na 26 610 ha.

POWIERZCHNIA DRZEWOSTANÓW w poszczególnych RDLP, w których stwierdzono uszkodzenia powyżej 20%, spowodowane przez gatunki łowne i chronione zwierzyny w 2014 r.

Uszkodzenia spowodowane przez jelenie, daniela, sarny, dziki i zające wystąpiły na łącznej powierzchni 69 905 ha, w tym w uprawach na 32 088 ha, młodnikach na 27 562 ha i drzewostanach starszych klas wieku na 10 255 ha.

Szkody w przedziale od 21 do 40%, powstałe w wyniku zerowania roślinożernych ssaków, stwierdzono na łącznej powierzchni 54 357 ha, w tym w uprawach na 24 322 ha, w młodnikach na 22 462 ha i w drzewostanach starszych klas wieku na 7573 ha. Uszkodzenia powyżej 40% powierzchni odnotowano na 15 548 ha, z czego na 7766 ha w uprawach, na 5100 ha w młodnikach i na 2682 w drzewostanach starszych klas wieku.

Od 2013 r. obserwuje się spadek rozmiaru szkód w poszczególnych kategoriach. Do roku 2014 zabezpieczono (ogrodzono) przed dostępem zwierzyny ponad 182 tys. ha powierzchni upraw leśnych. W 2014 r. odnowiono blisko 50 tys. ha powierzchni w Lasach Państwowych oraz zalesiono przeszło 500 ha gruntów porolnych. Większość z nich objęto różnymi formami aktywnej ochrony, m.in. ogrodzono 18 407 ha, zabezpieczono mechanicznie 10 826 ha oraz chemicznie 56 231 ha.

Oprócz szkód wyrządzanych przez zwierzynę łowną, w 2014 r. odnotowano również szkody spowodowane przez gatunki objęte różnymi formami ochrony, przede wszystkim przez łosie, bobry i żubry.

Ponad
90 tys. ha
– powierzchnia szkód spowodowanych przez zwierzynę

Zagrożenia antropogeniczne

Pożary lasów

W roku 2014 zarejestrowano 5245 pożarów lasu (w 2013 r. – 4883), a spaleniemu uległo 2690 ha drzewostanów, o 1401 ha więcej niż w roku poprzednim. Najwięcej pożarów, podobnie jak w roku 2013, było na terenie województwa mazowieckiego (1169 – 22% ogólnej liczby), natomiast najmniej w województwach małopolskim (120) i opolskim (155).

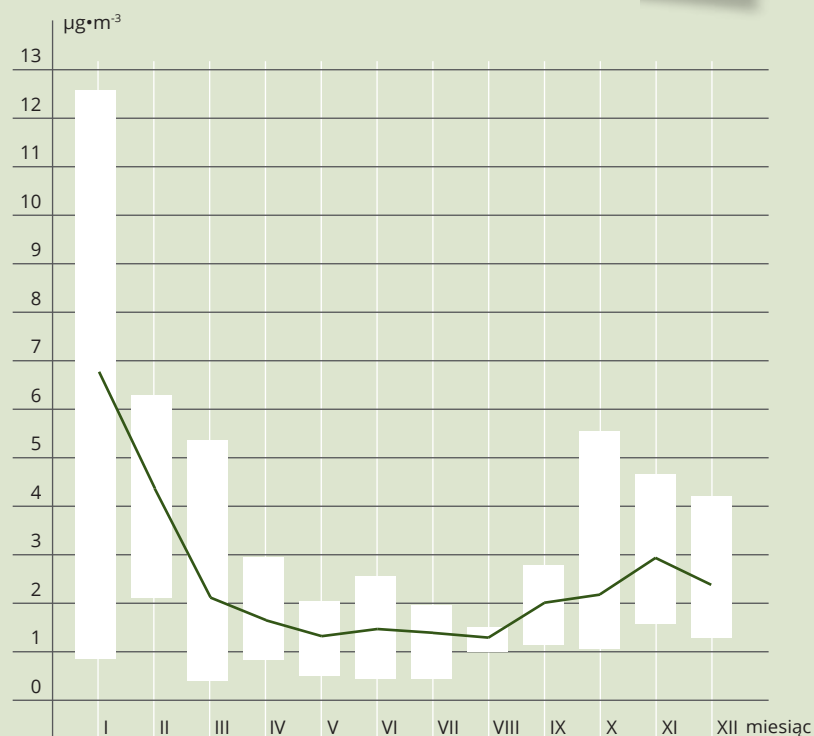

Zanieczyszczenia powietrza

Według danych szacunkowych KOBiZE (*Krajowy bilans emisji, 2015*) całkowite emisje zanieczyszczeń do atmosfery w Polsce w 2013 r. wyniosły ok. 847 tys. ton dwutlenku siarki i 798 tys. ton tlenków azotu (dane GUS). Jest to odpowiednio 58% i 95% wartości emisji z roku 2000.

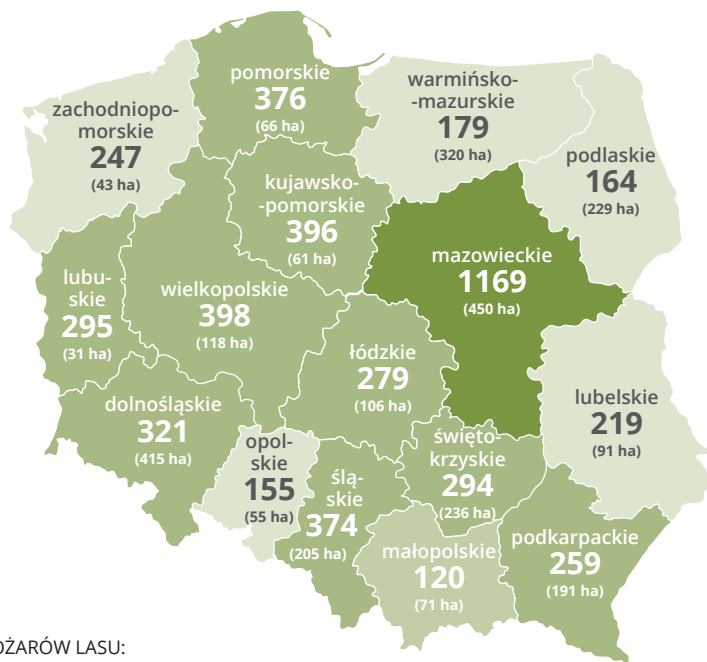
Sieć monitoringu lasów dostarcza informacji o głównych zanieczyszczeniach na terenach leśnych różnych regionów Polski. Tworzy ją 12 stałych powierzchni obserwacyjnych, z których pięć zlokalizowano w drzewostanach sosnowych (nadleśnictwa Chojnow, Strzałowo, Białowieża, Krucz i Zawadzkie), dwie w drzewostanach dębowych (nadleśnictwa Łąck i Krotoszyn) oraz dwie w buczynach (nadleśnictwa Gdańsk i Bircza). Trzy powierzchnie zlokalizowane są w drzewostanach świerkowych (nadleśnictwa Suwałki, Szklarska Poręba i Piwniczna).

SO₂

ZMIANY STĘŻENIA (wartości średnie, minima i maksima) dwutlenku siarki w powietrzu w ciągu roku 2014 na stałych powierzchniach obserwacyjnych monitoringu intensywnego

Średnie miesięczne stężenie dwutlenku siarki i dwutlenku azotu w powietrzu na badanych powierzchniach leśnych mieściło się w granicach 0,4–12,6 µg SO₂·m⁻³·m^{-c-1} oraz 2,1–19,5 µg NO₂·m⁻³·m^{-c-1}. Niższe stężenie dwutlenku siarki niż w innych rejonach kraju notowano w Polsce północno-wschodniej (Strzałowo,

LICZBA POŻARÓW LASU:

1–125	251–500	751–1000
126–250	501–750	>1000

LICZBA POŻARÓW LASU w Polsce w roku 2014

W roku 2014 w Lasach Państwowych wystąpiło 1825 pożarów (34,8% pożarów lasu w Polsce) na powierzchni 561 ha (20,8% ogółu) – z wyłączeniem terenów użytkowanych przez wojsko. Najwięcej pożarów wybuchło na terenie RDLP Katowice (280), Toruń (203) i Zielona Góra (200). Największą powierzchnię objęły pożary na terenie RDLP Katowice (128 ha), Olsztyn (125 ha) i Wrocław (84 ha); stanowiły one 60% powierzchni wszystkich pożarów w Lasach Państwowych.

Średnia powierzchnia pożaru w lasach wszystkich rodzajów własności zwiększyła się o 0,25 ha w stosunku do roku 2013, osiągając wielkość 0,51 ha (w roku 2013 średnia powierzchnia pożaru wynosiła 0,26 ha). W Lasach Państwowych średnia wielkość pożaru wyniosła 0,31 ha, a w lasach pozostałych form własności – 0,62 ha.

Głównymi przyczynami pożarów w Lasach Państwowych były podpalenia (44%) oraz zaniedbania (17%), natomiast udział pożarów, których przyczyna powstania była nieznaną, wyniósł 33% ogólnej liczby wszystkich pożarów. W lasach wszystkich form własności 40% pożarów powstało wskutek podpaleń, 29% z powodu zaniedbań, a przyczyny 22% pożarów nie ustalono.

Najbardziej palnym miesiącem był marzec (20,7% pożarów – 1088), następnie kwiecień (16,8%), lipiec (15,9%) i czerwiec (11,2%). Najmniej pożarów w sezonie palności (IV–IX) powstało w sierpniu i wrześniu.

1825
pożarów lasu
w LP
w 2014 r.

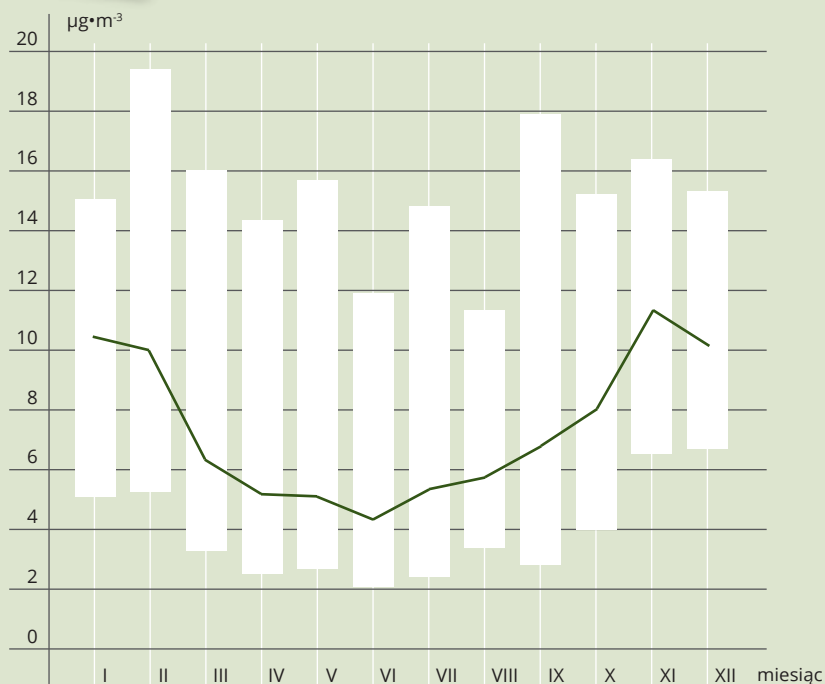
Sieć
monitoringu
lasu tworzy
12
powierzchni

Białowieża, Suwałki). Również niewysokie stężenie (poniżej $2,5 \mu\text{g SO}_2 \cdot \text{m}^{-3} \cdot \text{rok}^{-1}$) występowało w Chojnowie, Gdańsku i Piwnicznej. Wyższe stężenie (powyżej $3,2 \mu\text{g SO}_2 \cdot \text{m}^{-3} \cdot \text{rok}^{-1}$) notowano na Górnym Śląsku (Zawadzkie) i w okolicach Płocka (Łąck). W Polsce południowej – w rejonach podgórskich i górskich (Szkłarska Poręba i Bircza) – oraz w Polsce centralnej (Krucz i Krotoszyn) stężenie SO_2 przyjmowało wartości pośrednie.

Poziom stężenia dwutlenku azotu, podobnie jak w latach poprzednich, był najwyższy na obszarze Polski centralnej (Chojnów, Łąck) oraz na Górnym Śląsku (Zawadzkie) i w Krotoszynie. Obszary leśne Polski północno-wschodniej oraz rejony podgórskie i górskie charakteryzowało zdecydowanie niższe stężenie NO_2 , wskazując na gęstość zaludnienia i związane z tym nasilenie transportu drogowego jako możliwe przyczyny obserwowanego rozkładu przestrzennego stężenia zanieczyszczeń.

W składzie zanieczyszczeń powietrza wyraźnie zaznaczała się sezonowa zmienność: w miesiącach półrocza zimowego, a zwłaszcza w styczniu, lutym, listopadzie i grudniu notowano najwyższe stężenie SO_2 i NO_2 , wynikające głównie ze wzmożonych emisji tych gazów w sezonie grzewczym.

NO₂

ZMIANY STĘŻENIA (wartości średnie, minima i maksima) dwutlenku azotu w powietrzu w ciągu roku 2014 na stałych powierzchniach obserwacyjnych monitoringu intensywnego

Atmosfera uwalnia się od niesionego ładunku zanieczyszczeń za pomocą m.in. opadów i osadów atmosferycznych w różnej postaci: deszczu, śniegu, mżawki, mgły itp. Z reguły transportowane tą drogą substancje o charakterze zakwaszającym (m.in. jony siarczanowe i azotanowe) powodują mniejsze uszkodzenia roślin niż bezpośrednia depozycja gazowa. Mimo to stały dopływ wymienionych składników z opadami do gleby i wywoływane z tego powodu zmiany warunków glebowo-siedliskowych są przyczyną długotrwałych konsekwencji dla ekosystemów.

Do opadów kwaśnych zalicza się te, których odczyn przyjmuje wartości pH niższe niż 5,6. Niemal połowę miesięcznych opadów na stałych powierzchniach obserwacyjnych monitoringu intensywnego w 2014 r. stanowiły opady o pH poniżej 5,5; był to nieco mniejszy udział niż w latach poprzednich.

Zwykle na badanych powierzchniach odczyn opadów był bardziej kwaśny w miesiącach zimowych: styczniu, lutym, marcu, listopadzie i grudniu. W tych miesiącach pH osiągało szczególnie niskie wartości na południu Polski. Obszary górskie Polski południowej charakteryzowały się podwyższoną kwasowością opadów, o średnim rocznym pH zbliżonym do 5,0. W opadach w Gdańsku oraz Polsce centralnej i zachodniej pH średnio rocznie wynosiło 5,2–5,3. Jedynie opady na powierzchniach położonych w Polsce północno-wschodniej miały kwasowość zbliżoną do normalnej (pH 5,4–5,7).

W opadach docierających do gleb leśnych pod okapem najbardziej kwaśne opady spośród badanych powierzchni występowały w drzewostanach świerkowych i sosnowych, zwłaszcza położonych na ubogich siedliskach.

50%
opadów w lasach
to opady
kwaśne

ZAGROŻENIA TRWAŁOŚCI LASU

Oprócz szkodników owadzych, patogenów grzybowych i zwierzyny polskie lasy coraz częściej są nękane przez różnego rodzaju czynniki abiotyczne, przyjmujące niejednokrotnie postać wielkoobszarowych klęsk żywiołowych, zagrażających trwałości lasów. Podejmowane przez leśników działania zmierzające do wzmocnienia trwałości lasu, przede wszystkim poprzez przebudowę drzewostanów w kierunku ich dostosowania do warunków siedliskowych, nie zawsze zapobiegają wystąpieniu szkód, szczególnie w obliczu nieprzewidywalnych anomalii pogodowych.

W 2014 r. przebudowę drzewostanów przeprowadzono na powierzchni 7,7 tys. ha, czyszczenia wykonywano na 135,7 tys. ha, trzebieże zaś na 311,0 tys. ha. Ponadto stabilność drzewostanów wzmocniano poprzez wprowadzanie podszytów (0,6 tys. ha) i II piętra (4,1 tys. ha), dolesianie luk (1,1 tys. ha) oraz agrotechniczne i wodne zabiegi melioracyjne (63,3 tys. ha).

Przebudowa
w LP objęła

7,7 tys. ha
drzewostanów

Ze względu na niewielki wpływ działań ukierunkowanych na wzmocnienie trwałości lasu w związku z negatywnymi skutkami występujących coraz częściej w naszym regionie anomalii pogodowych konieczne stało się znalezienie rozwiązań długofalowych, związanych z ochroną zagrożonych ekosystemów leśnych w Polsce, w tym zabezpieczenia materiału nasiennego pochodzącego z drzew, krzewów i roślin runa leśnego. W efekcie podjętych prac, w grudniu 1995 r. otwarto Leśny Bank Genów Kostrzyca (LBG), zlokalizowany w Miłkowie u podnóża Karkonoszy, dla którego wytyczne programowe opracowali wspólnie przedstawiciele Lasów Państwowych i Instytutu Dendrologii PAN.

W LBG Kostrzyca zgromadzono 5809 zasobów genowych, obejmujących 90 gatunków roślin leśnych, zarówno całych populacji, jak i pojedynczych osobników. Z podanej liczby, 28 gatunków to drzewa i krzewy lasotwórcze, takie jak sosna zwyczajna, świerk pospolity, modrzew europejski, dagleżja, sosna czarna, olsza czarna, buk zwyczajny, sosna wejmutka, jesion. Pozostałe 62 gatunki to rośliny rzadkie, chronione, wpisane m.in. do *Polskiej czerwonej księgi roślin*. Zasoby LBG tworzą partie nasion przeznaczone do przechowywania długotrwałego, pozyskane z wyselekcjonowanych drzewostanów nasiennych, drzewostanów zachowawczych i innych wybranych drzewostanów, a także z drzew matecznych, drzew pomnikowych lub zachowawczych oraz z innych pojedynczych drzew i części roślin.

Zasoby genowe gatunków roślin drzewiastych przechowywane są długoterminowo za pomocą metody kriokonserwacji. Odbywa się to w zbiornikach wypełnionych ciekłym azotem w temperaturze -196°C lub w jego parach w temperaturze -150°C .

STAN USZKODZENIA LASÓW

Stan uszkodzenia lasów w Polsce oceniany jest corocznie od 1989 r. w ramach programu Monitoringu Lasów, będącego jednym z elementów systemu Krajowego Monitoringu Środowiska. Obserwacjami objęte są lasy różnych form własności oraz podlegające różnym formom ochrony. Badania są wykonywane na powierzchniach zlokalizowanych w drzewostanach w wieku powyżej 20 lat; do badań wybiera się drzewa próbne wszystkich gatunków drzewiastych.

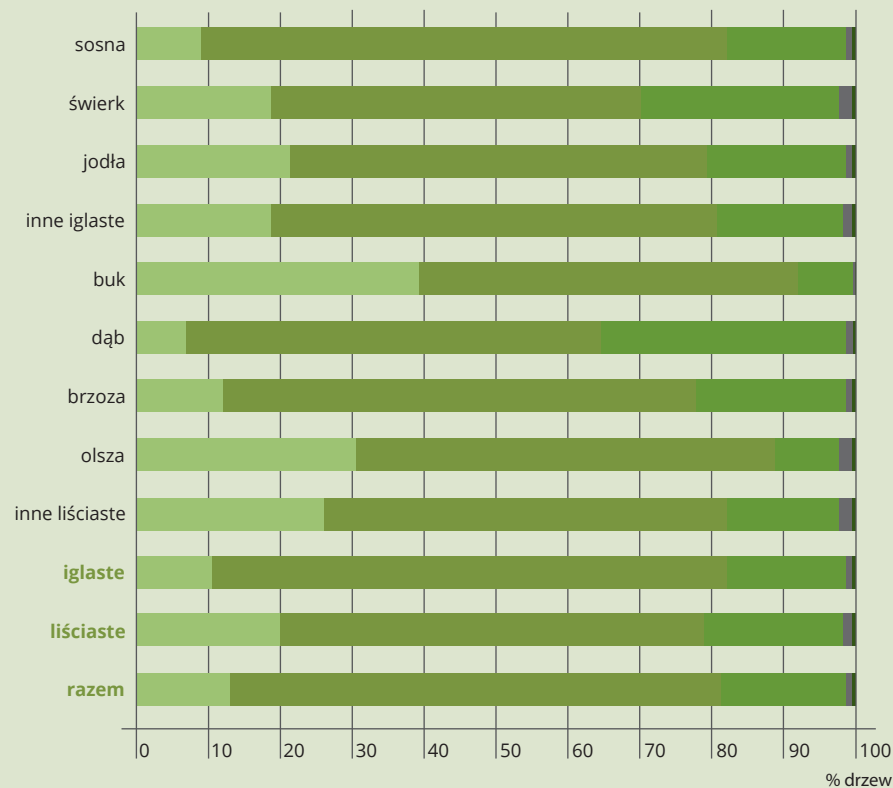
W 2014 r. obserwacje stanu koron przeprowadzono na 40 258 drzewach w wieku powyżej 20 lat znajdujących się na 2013 Stałych Powierzchniach Obserwacyjnych I rzędu. Defoliacji nie stwierdzono (klasa defoliacji 0 – drzewa zdrowe) u 11,6% drzew objętych obserwacjami, w tym u 9,5% drzew gatunków iglastych i 15,4% drzew gatunków liściastych. Wśród gatunków iglastych najwyższy udział drzew bez defoliacji odnotowano u jodły (18,6% drzew), najniższy – u sosny (8,3% drzew). Wśród gatunków liściastych najwyższy udział drzew zdrowych wystąpił u buka (33,4% drzew), najniższy – u dębu (4,7% drzew).

Udział drzew uszkodzonych (defoliacja powyżej 25%, klasy defoliacji 2–4) dla wszystkich gatunków razem wyniósł 18,9%. Wśród gatunków iglastych takich drzew było 17,2%, wśród gatunków liściastych – 21,9%. Wśród iglastych najniższym udziałem drzew

uszkodzonych charakteryzowała się jodła (16,2% drzew), najwyższym odznaczał się świerk (25,1% drzew). Wśród gatunków liściastych najniższym udziałem drzew uszkodzonych charakteryzował się buk (7,6% drzew), najwyższym – dąb (35,0% drzew).

Stan zdrowotny lasów wykazuje niewielką zmienność w skali kraju w zależności od formy własności tych lasów. W lasach pozostających w zarządzie Lasów Państwowych udział drzew zdrowych wszystkich gatunków (klasa 0) wyniósł 12,0%, uszkodzonych (klasy 2–4) – 17,7%. Lasy będące własnością osób fizycznych charakteryzowały się niższym udziałem drzew zdrowych (10,1%) oraz wyższym udziałem drzew uszkodzonych (21,7%). W parkach narodowych zarówno udział drzew zdrowych (12,3%), jak i udział drzew uszkodzonych (24,1%) był wyższy niż w Lasach Państwowych i w lasach prywatnych.

W polskich lasach
11,6%
drzew to drzewa zdrowe

UDZIAŁ DRZEW MONITOROWANYCH GATUNKÓW w klasach defoliacji na Stałych Powierzchniach Obserwacyjnych I rzędu (Monitoring Lasów) w 2014 r.

KLASA:

klasa 0 – od 0 do 10% def.
klasa 1 – od 11 do 25% def.
klasa 2 – od 26 do 60% def.
klasa 3 – powyżej 60% def.
klasa 4 – drzewa martwe

PROMOCJA ZRÓWNOWAŻONEGO LEŚNICTWA

Celem działań promocyjnych Lasów Państwowych w 2014 r. było przekazanie grupom docelowym informacji o tradycji i dorobku merytorycznym i organizacyjnym Lasów Państwowych.

W 2014 r. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe obchodziło 90-lecie istnienia. Obchody zainaugurowała konferencja 90 lat Lasów Państwowych „Dla lasu, dla ludzi”, która odbyła się 26.03.2014 r. w Sali Kolumnowej Sejmu RP. Hasło konferencji było motywem przewodnim także innych działań promocyjnych w roku jubileuszowym.

Na szczególną uwagę zasługuje kampania „Wolność jest w naturze” – projekt zrealizowany z Ministerstwem Środowiska. Na terenie Lasów Państwowych wytyczono 25 ścieżek biegowych, oznaczonych zgodnie z opracowanymi elementami wizualnymi.

Centrum Informacyjne Lasów Państwowych w roku 2014 było organizatorem licznych imprez na szczeblu centralnym oraz wielu imprez regionalnych. Warto wymienić:

- Ogólnopolskie Święto Lasu pod honorowym patronatem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, które odbyło się w Lublinie;
- Dęby Wolności – sadzenie dębów w ramach obchodów 25-lecia odzyskania wolności oraz jubileuszu 90-lecia Lasów Państwowych; projekt zrealizowany z Kancelarią Prezydenta RP;
- „Dzień Ziemi” – festyn zorganizowany wspólnie z Fundacją Ośrodka Edukacji Ekologicznej i RDLP w Warszawie. Edycja 2014 przebiegała pod hasłem „Zmieniamy nawyki – nie klimat”;
- centralne obchody „Święta Polskiej Niezapominajki” – festyn edukacyjny na terenie Leśnego Ośrodka Edukacyjnego w Jedlni-Letnisku;
- IX Europejski Kongres Edukacji Leśnej pod hasłem: „Edukacja leśna – więcej niż nauczanie o lesie!”, który odbył się w Łagowie;
- udział w Pikniku Naukowym Centrum Nauki Kopernik i Polskiego Radia pod hasłem „Czas”;
- „Wielkie Grzybobranie” – festyn edukacyjno-promocyjny w Długosiodle, poprzedzony akcją informacyjną na antenie Programu I Polskiego Radia;
- „Sprzątanie świata – Polska 2014” – współpraca z Fundacją Nasza Ziemia; kampania realizowana pod hasłem „Turysto! Szanuj środowisko”;

Podstawowym źródłem informacji o działalności PGL LP oraz o polskich lasach i ich ochronie jest strona internetowa Lasów Państwowych. W 2014 r. uruchomiono nową stronę LP w zmienionym układzie graficznym i tematycznym. Zawiera ona treści dotyczące struktury organizacji, jej historii, gospodarki leśnej, działalności rynkowej i społecznej prowadzonej przez LP. Na stronie znajdują się również aktualne mapy przedstawiające m.in. lokalizację kompleksów leśnych i jednostek LP, leśne kompleksy promocyjne, zagrożenie pożarowe i zakazy wstępu do lasu. W 2014 r. stronę główną LP odwiedziło 1,325 mln tzw. unikalnych użytkowników. Strona zanotowała ponad 5 mln odwiedzin i 9,25 mln odsłon. W kwietniu 2014 r. uruchomiono pod adresem 90lat.lasy.gov.pl stronę poświęconą samemu 90-leciu Lasów Państwowych.

Lasy Państwowe są wydawcą i kolporterem prasy leśnej, adresowanej do różnych kręgów czytelników:

- miesięcznika „Głos Lasu” (nakład 17 tys. egz.) – magazynu wewnętrznego Lasów Państwowych;
- kwartalnika „Echa Leśne” (nakład 21 tys. egz.), skierowanego do ludzi zainteresowanych polskimi lasami, głównie turystów i miłośników lasu, ale także do partnerów handlowych, nauczycieli, uczniów i studentów;
- „Biuletynu Informacyjnego Lasów Państwowych” (nakład 1,5 tys. egz.) – oficjalnego organu dyrektora generalnego Lasów Państwowych.

Lasy Państwowe realizowały w roku 2014 plan wydawniczy dostosowany do potrzeb edukacyjnych i promocyjnych. Ogółem wydano 20 pozycji. Były to publikacje branżowe i promocyjne w nakładach od kilkuset do nawet 10 tys. egzemplarzy (ulotki, foldery). Publikacje promocyjne opracowywano w ramach kampanii „Lasy Państwowe. Zapraszamy” oraz w związku z 90-leciem Lasów Państwowych.

Strona LP
odnotowała
w 2014 r.

5 mln
odwiedz

SŁOWNICZEK

B

Budowa przerębowa (BP) – typ budowy pionowej drzewostanów polegający na wzajemnym przenikaniu się grup i kęp drzew o różnym wieku i różnej wysokości.

C

Cięcia przedrębne – patrz **użytkowanie przedrębne**.

Czyszczenia – zespół zabiegów pielęgnacyjnych mających na celu uporządkowanie składu gatunkowego, formy zmieszania i struktury odnowienia oraz uregulowanie stopnia zagęszczenia i poprawę jakości drzewek;

czyszczenia wczesne – czyszczenia wykonywane w uprawach przed osiągnięciem przez nie zwarcia;

czyszczenia późne – czyszczenia w okresie od osiągnięcia zwarcia do rozpoczęcia procesu wydzielania drzew.

D

Defoliacja – ubytek liści lub igieł wzrastający wraz z pogarszaniem się stanu zdrowotnego drzewa.

Drobnica – drewno okrągłe o średnicy w grubszym końcu do 5 cm (bez kory).

Drzewostany nasienne wyłączone – najcenniejsze drzewostany nasienne, których głównym celem jest dostarczanie nasion; nie podlegają wyrębowi przez określony czas (wyłączone z cięć rębnych).

Drzewostany zachowawcze – drzewostany wydzielone dla zachowania zagrożonych populacji drzew leśnych rodzimych proveniencji.

E

Ekotyp – rasa, forma ekologiczna – ogół populacji jednego gatunku drzewa lub innej rośliny, zajmujących pewien obszar; wytwarza się pod wpływem długotrwałego oddziaływania warunków ekologicznych, które decydowały o powstaniu ekotypu. Ekotypy różnią się właściwościami fizjologicznymi, rzadziej cechami morfologicznymi.

Eutrofizacja – gromadzenie się w środowisku, w wyniku procesów naturalnych lub antropogenicznych, substancji pokarmowych w ilościach przekraczających możliwości ich zużycia lub rozkładu przez organizmy.

F

Foliofagi – owady liściożerne.

G

Gospodarcze drzewostany nasienne – drzewostany, których pochodzenie i dobra jakość pozwalają

oczekiwać, że z nasion w nich pozyskanych otrzyma się wartościowe potomstwo, zapewniające w danych warunkach siedliskowych trwałą, jakościowo i ilościowo zadowalającą produkcję drewna.

Gradacja – masowe występowanie owadów w wyniku korzystnego dla danego gatunku układu czynników ekologicznych.

Grubizna – (1) miąższość drzewa od wysokości pnia, o średnicy w cieńszym końcu co najmniej 7 cm w korze (dotyczy zapasu na pniu); (2) drewno okrągłe o średnicy w cieńszym końcu bez kory co najmniej 5 cm (dotyczy drewna pozyskanego);

grubizna brutto – w korze;

grubizna netto – bez kory i strat na wyróbce przy pozyskaniu.

Kambiofagi – owady żywiące się miazgą i łykiem.

Klasa do odnowienia (KDO) – typ budowy pionowej drzewostanów, w których przebiega równoczesne użytkowanie i odnawianie pod osłoną drzewostanu macierzystego, o stanie odnowienia nie spełniającym jeszcze zakładanych wymogów.

Klasa odnowienia (KO) – typ budowy pionowej drzewostanów, w których odbywa się równoczesne użytkowanie i odnawianie pod osłoną drzewostanu macierzystego, o stanie odnowienia pozwalającym przejść do kolejnych etapów jego pielęgnacji.

Klasa wieku – umowny okres, zwykle 20-letni, umożliwiający zbiorcze grupowanie drzewostanów według ich wieku; I klasa wieku obejmuje drzewostany do 20 lat, II – drzewostany w wieku 21–40 lat itd.

Ksylofagi – owady żywiące się drewnem.

Lasy ochronne – lasy szczególnie chronione ze względu na pełnione funkcje lub stopień zagrożenia.

Lasy gospodarcze – lasy, w których prowadzi się planową hodowlę w celu realizacji funkcji produkcyjnej drewna i innych płodów leśnych.

Lesistość (wskaźnik lesistości) – procentowy stosunek powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geograficznej kraju (obszaru).

Leśny kompleks promocyjny (LKP) – obszar funkcjonalny o znaczeniu ekologicznym, edukacyjnym i społecznym, powołany w celu promocji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz ochrony zasobów przyrody w lasach.

Miąższość drewna – objętość drewna, mierzona w metrach sześciennych (m³).

Odnowienia – nowe drzewostany powstałe w miejscu dotychczasowych, usuniętych w toku użytkowania lub zniszczonych przez kłęski żywiołowe;

odnowienia naturalne, gdy drzewostany powstają z samosiewu lub odrośli;

odnowienia sztuczne, gdy są zakładane przez człowieka.

K

L

M

O

P

Patogeny – czynniki wywołujące choroby; pierwotne atakują organizmy żywe, wtórne atakują drzewa uszkodzone.

pH – wskaźnik kwasowości, np. gleby.

Pierśnica – grubość (średnica) drzewa stojącego na pniu, mierzona na wysokości 1,3 m nad ziemią.

Posusz – drzewa obumierające lub obumarłe na skutek nadmiernego zagęszczenia w drzewostanie, opanowania przez szkodniki owadzie pierwotne lub wtórne, oddziaływania emisji przemysłowych, zmiany warunków wodnych itp.

R

Roczny etat miąższościowy cięć w Lasach Państwowych – rozmiar użytkowania lasu w danym roku, określony na podstawie planów urządzenia lasu jako suma etatów cięć rębnych i przedrębnych poszczególnych nadleśnictw (orientacyjnie ok. 1/10 etatu użytkowania ustalonego na 10-lecie). Jest to wielkość zmienna, zależna od stanu lasu; suma etatów rocznych w danym nadleśnictwie musi być bilansowana w 10-leciu, tj. pod koniec obowiązującego planu urządzenia lasu;

roczny etat miąższościowy cięć rębnych w Lasach Państwowych – suma, odniesiona przeciętnie do jednego roku, etatów cięć rębnych poszczególnych nadleśnictw; etaty cięć rębnych dla poszczególnych nadleśnictw ustalane są w planach urządzenia lasu jako wielkości nieprzekraczalne w całych (w zasadzie 10-letnich) okresach obowiązywania tych planów;

roczny etat miąższościowy cięć przedrębnych w Lasach Państwowych – suma, odniesiona przeciętnie do jednego roku, orientacyjnych etatów cięć przedrębnych poszczególnych nadleśnictw.

Rozmiar pozyskania (użytkowania) – wielkość (miąższość) drewna do pozyskania wynikająca z planów gospodarczo-finansowych.

Różnorodność biologiczna – różnorodność form życia na Ziemi lub na danym obszarze, rozpatrywana na trzech poziomach organizacji przyrody jako:

różnorodność gatunkowa – różnorodność gatunków,

różnorodność ekologiczna – różnorodność typów zgrupowań (biocenoz, ekosystemów),

różnorodność genetyczna – różnorodność genów składających się na pulę genetyczną populacji.

S

Spałowanie – zdzieranie zębami przez zwierzęta kopytne kory drzew stojących lub leżących w celu zdobycia pokarmu.

T

Trzebieże – cięcia pielęgnacyjne wykonywane w drzewostanach, które przeszły już okres czyszczeń, polegające na usuwaniu z drzewostanu drzew gospodarczo niepożądanych. Pozytywny wpływ trzebieży przejawia się wzmożonym przyrostem grubości, wysokości i wielkości koron drzew oraz polepszeniem jakości drzewostanu;

trzebieże wczesne – obejmują okres intensywnie przebiegającego procesu naturalnego wydzielania się drzew;

trzebieże późne – obejmują okres późniejszy.

Typ siedliskowy lasu – uogólnione pojęcie grupy drzewostanów na siedliskach o podobnej przydatności do produkcji leśnej; podstawowa jednostka klasyfikacji typologicznej w Polsce.

Użytkowanie przedrębne – pozyskiwanie drewna związane z pielęgnowaniem lasu.

Użytkowanie rębne – pozyskiwanie drewna związane z odnowieniem drzewostanu lub wylesieniem z powodu zmiany przeznaczenia gruntu; drewno pozyskane w ramach użytkowania rębego to użytki rębne.

Zalesienia – lasy założone na gruntach nieleśnych, do tychczas użytkowanych rolniczo lub stanowiących nieużytki.

Zapas na pniu – miąższość (objętość) wszystkich drzew żywych na danym obszarze (drzewostan, województwo, kraj itp.), o pierśnicy powyżej 7 cm (w korze). Zapas na pniu w przeliczeniu na 1 ha nazywany jest zasobnością.

Zasobność – patrz zapas na pniu.

Zasoby drzewne – łączna miąższość drzew lasu, najczęściej utożsamiana z pomierzoną (oszacowaną) objętością grubizny drzewostanów.

Złomy i wywroty – drzewa złamane lub powalone przez wiatr, śnieg.

Zręby zupełne – powierzchnia, na której w ramach użytkowania rębego usunięto cały drzewostan, przewidywana do odnowienia w najbliższych pięciu latach.

U

Z

Skróty

BP – budowa przerębowa (typ drzewostanu)

BULiGL – Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej

DGLP – Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IBL – Instytut Badawczy Leśnictwa

KDO – klasa do odnowienia (typ drzewostanu)

KO – klasa odnowienia (typ drzewostanu)

KOBIZE – Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami

KPZL – Krajowy Program Zwiększania Lesistości

LKP – leśny kompleks promocyjny

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

OHZ – ośrodek hodowli zwierzyny

PGL LP – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe

RDLP – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WISL – Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasu

LASY PAŃSTWOWE – KONTAKTY

LEGENDA:

NADLEŚNICTWA

REGIONALNE DYREKCJE LP

PARKI NARODOWE

KOMPLEKSY LEŚNE

ZASIĘGI TERYTORIALNE NADLEŚNICTW
i regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych

Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych

15-424 Białystok

ul. Lipowa 51
tel.: (85) 748-18-00
faks: 652-23-73
e-mail: rdlp@bialystok.lasy.gov.pl

80-804 Gdańsk

ul. Ks. Rogaczewskiego 9/19
tel.: (58) 321-22-00
faks: 302-11-25
e-mail: rdlp@gdansk.lasy.gov.pl

40-543 Katowice

ul. Huberta 43/45
tel.: (32) 251-72-51
faks: 251-57-39
e-mail: rdlp@katowice.lasy.gov.pl

31-159 Kraków

al. J. Słowackiego 17a
tel.: (12) 630-52-00
faks: 633-13-51
e-mail: rdlp@krakow.lasy.gov.pl

38-400 Krosno

ul. Bieszczadzka 2
tel.: (13) 437-39-00
faks: 437-39-02
e-mail: rdlp@krosno.lasy.gov.pl

20-950 Lublin

ul. Czechowska 4
tel.: (81) 532-70-31
faks: 532-49-47
e-mail: rdlp@lublin.lasy.gov.pl

91-402 Łódź

ul. J. Matejki 16
tel.: (42) 631-79-00
faks: 631-79-82
e-mail: rdlp@lodz.lasy.gov.pl

10-959 Olsztyn

ul. T. Kościuszki 46/48
tel.: (89) 527-21-70
faks: 521-02-10
e-mail: rdlp@olsztyn.lasy.gov.pl

64-920 Piła

ul. Kalina 10
tel.: (67) 212-48-44
faks: 212-64-78
e-mail: rdlp@pila.lasy.gov.pl

60-959 Poznań

ul. Gajowa 10
tel.: (61) 866-82-41
faks: 847-28-69
e-mail: rdlp@poznan.lasy.gov.pl

26-600 Radom

ul. 25 Czerwca 68
tel.: (48) 385-60-00
faks: 385-60-01
e-mail: rdlp@radom.lasy.gov.pl

71-434 Szczecin

ul. J. Słowackiego 2
tel.: (91) 432-87-00
faks: 422-53-13
e-mail: rdlp@szczecin.lasy.gov.pl

78-400 Szczecinek

ul. A. Mickiewicza 2

tel.: (94) 372-63-00

faks: 372-63-01

e-mail: rdlp@szczecinek.lasy.gov.pl

87-100 Toruń

ul. A. Mickiewicza 9

tel.: (56) 658-43-00

faks: 658-43-66

e-mail: rdlp@torun.lasy.gov.pl

03-841 Warszawa

ul. Grochowska 278

tel.: (22) 517-33-00

faks: 517-33-61

e-mail: rdlp@warszawa.lasy.gov.pl

50-357 Wrocław

ul. Grunwaldzka 90

tel.: (71) 377-17-00

faks: 328-24-01

e-mail: rdlp@wroclaw.lasy.gov.pl

65-950 Zielona Góra

ul. Kazimierza Wielkiego 24a

tel.: (68) 325-44-51

faks: 325-36-30

e-mail: rdlp@zielonagora.lasy.gov.pl

LEŚNE KOMPLEKSY PROMOCYJNE

LEGENDA:

GRANICE LKP

GRANICE RDLP

RZEKI

LASY LEŚNYCH KOMPLEKSÓW PROMOCYJNYCH

LASY INNE

LEŚNE KOMPLEKSY PROMOCYJNE w Polsce w 2014 r.

POWIERZCHNIA WSZYSTKICH LKP

PUSZCZA BIAŁOWIESKA

Powierzchnia – 52 637 ha
nadleśnictwa: Białowieża, Browsk,
Hajnówka

BORY TUCHOLSKIE

Powierzchnia – 84 140 ha
nadleśnictwa: Tuchola, Osie,
Dąbrowa, Woziwoda, Trzebciny

LASY GOSTYNIŃSKO- -WŁOCŁAWSKIE

Powierzchnia – 53 093 ha
nadleśnictwa: Gostynin, Łąck,
Włocławek

PUSZCZA KOZIENICKA

Powierzchnia – 30 435 ha
nadleśnictwa: Kozienice, Zwoleń,
Radom

PUSZCZA ŚWIĘTOKRZYSKA

Powierzchnia – 76 885 ha
nadleśnictwa: Kielce, Łagów,
Suchedniów, Zagnańsk, Skarżysko,
Daleszyce

LASY JANOWSKIE

Powierzchnia – 31 620 ha
Nadleśnictwo Janów Lubelski

BORY LUBUSKIE

Powierzchnia – 32 135 ha
Nadleśnictwo Lubsko

LASY BESKIDU ŚLĄSKIEGO

Powierzchnia – 39 883 ha
nadleśnictwa: Bielsko, Ustroń,
Wisła, Węgierska Górka

LASY OLIWSKO-DARŻLUBSKIE

Powierzchnia – 40 907 ha
nadleśnictwa: Gdańsk, Wejherowo

LASY RYCHTAŁSKIE

Powierzchnia – 47 992 ha
nadleśnictwa: Antonin, Syców,
Leśny Zakład Doświadczalny
Siemianice (UP w Poznaniu)

LASY BIRCZAŃSKIE

Powierzchnia – 29 578 ha
Nadleśnictwo Bircza

LASY MAZURSKIE

Powierzchnia – 118 216 ha
nadleśnictwa: Strzałowo,
Spychowo, Mrągowo,
Pisz, Maskulińskie,
Stacja Badawcza Rolnictwa
i Hodowli Zachowawczej Zwierząt
Polskiej Akademii Nauk
w Popielnie

LASY SPALSKO-ROGOWSKIE

Powierzchnia – 34 950 ha
nadleśnictwa: Brzeziny, Spała,
Leśny Zakład Doświadczalny Rogów
(SGGW w Warszawie)

LASY BESKIDU SAUDECKIEGO

Powierzchnia – 32 051 ha
nadleśnictwa: Piwniczna,
Nawojowa, Leśny Zakład
Doświadczalny w Krynicy
(UR w Krakowie)

SUDETY ZACHODNIE

Powierzchnia – 22 866 ha
nadleśnictwa: Szklarska Poręba,
Świeradów

PUSZCZA NOTECKA

Powierzchnia – 137 273 ha
nadleśnictwa: Potrzebowice,
Wronki, Krucz, Sieraków, Oborniki,
Karwin, Międzychód

– 1 227 480 HEKTARÓW

PUSZCZE SZCZECIŃSKIE

Powierzchnia – 61 070 ha
nadleśnictwa: Kliniska, Gryfino, Trzebież,
Lasy Miejskie Szczecina, Ośrodek
Dydaktyczno-Muzealny „Świdwie”

LASY WARSZAWSKIE

Powierzchnia – 52 099 ha
nadleśnictwa: Drewnica, Jabłonna,
Celestynów, Chojnów,
Lasy Miejskie Warszawy

LASY DOLINY BARYCZY

Powierzchnia – 42 379 ha
nadleśnictwa: Milicz, Żmigród

LASY ŚRODKOWOPOMORSKIE

Powierzchnia – 55 655 ha
nadleśnictwa: Warcino, Polanów,
Karnieszewice, Lasy Miasta Koszalin

PUSZCZA KNYSZYŃSKA

Powierzchnia – 62 319 ha
nadleśnictwa: Supraśl, Dojlidy,
Krynki, Czarna Białostocka

PUSZCZA NIEPOŁOMICKA

Powierzchnia – 10 926 ha
Nadleśnictwo Niepołomice

LASY BIESZCZADZKIE

Powierzchnia – 24 234 ha
nadleśnictwa: Stuposiany,
Lutowiska, Cisna

LASY ELBLĄSKO-ŻUŁAWSKIE

Powierzchnia – 18 827 ha
Nadleśnictwo Elbląg

LASY OLSZTYŃSKIE

Powierzchnia – 35 310 ha
nadleśnictwa: Olsztyn, Kudypy,
Lasy Gminy Olsztyn

Centrum Informacyjne
Lasów Państwowych

ISBN 978-83-63895-80-8